

Przyjaciel Dziecka



TOWARZYSTWO
PRZYJACIÓŁ
DZIECI

PISMO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ DZIECI

NR 1-6 (790-795)

2025

W NUMERZE

*

Artykuł prezesa ZG TPD
Grzegorza Piestraka
Dwa lata solidarności,
rozwoju i wyzwań

*

Działalność terenowych
kół i placówek
Towarzystwa Przyjaciół Dzieci

*

Przeciwko przemocy
Telefon i czat zaufania TPD
dla dzieci i młodzieży

*

Żółty Talerz inwestycją
w zdrowy rozwój
młodego pokolenia

*

Talentowisko - konkursy dla
uczniów promujące
gospodarność
i przedsiębiorczość

*

Troska TPD o dzieci
i starsze osoby
z niepełnosprawnościami

*

Fotoreportaże

ISSN 0137-8376





TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ DZIECI

Istniejemy od 1919 roku

Nasi podopieczni to:

- dzieci osierocone i porzucone
- dzieci przewlekłe chore i niepełnosprawne
- dzieci i rodziny znajdujące się w trudnych warunkach życiowych, zagrożone marginalizacją społeczną

Organizujemy:

- wypoczynek letni i zimowy
- turnusy rehabilitacyjno-profilaktyczne
- sejmiki dziecięce i młodzieżowe
- konkursy
 - artystyczne
 - ekologiczne
 - sportowe

Nasze placówki to m.in.:

- Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD „Helenów”
- ośrodki adopcji i rodzin zastępczych
- domy wczasów dziecięcych
- środowiskowe ogniska wychowawcze
- świetlice:
 - środowiskowe
 - socjoterapeutyczne
 - psychoterapeutyczne
- place gier i zabaw
- warsztaty terapii zajęciowej
- ośrodki rehabilitacyjno-wychowawcze
- punkty poradnictwa rodzinnego, psychologicznego oraz „telefony zaufania”
- żłobki i przedszkola
- dzienne ośrodki adaptacyjne

Od 1957 roku wydajemy
ogólnopolskie czasopismo
„Przyjaciel Dziecka”

Spis treści

Dwa lata solidarności, rozwoju i wyzwań – G. Piestrak	1
Nagroda dla Zbigniewa Drzewieckiego – I. Malanowska	4
Na półmetku kadencji – J. Szklarska	5
Wiadomości z terenu – I. Malanowska	8
Podwójny Jubileusz – I. Malanowska	10
Obrona dziecka przed zagrożeniami w internecie – J. Szklarska	11
Edukacja i wsparcie – M. Trykowska	13
To jest moje miejsce – A. Pawłowska	15
Inwestycja w rozwój młodego pokolenia – A. Zasępa-Janik	17
Atrakcyjna wizyta – I. Malanowska	19
Co mi dało Ognisko	20
Rehabilitacja i radość – I. Domagała	21
Czas zabaw i radości	22
Szansa na terapię i godne życie – A. Balcerzak	23
Niepełnosprawny, lecz sprawny – E. Jakóbiak	25
Uroczysta gala z nagrodami – I. Malanowska	26
Pepco pomaga – A. Zasępa-Janik	27
Wołanie o pomoc – M. Kwiatek	28
Docenić moc czytania bajek – E. Mróz	30
Przedszkola TPD w regionie zachodniopomorskim	31
Dobre miejsce dla dzieci – A. Kwiatkowska	32
Fotoreportaż: Dzień Dziecka TPD w Legnicy	33
Fotoreportaż: Zajęcia dzieci z TPD w pracowni Żółty Talerz – R. Klim	34

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ DZIECI THE SOCIETY OF THE FRIENDS OF CHILDREN

Zarząd Główny

Biuro ZG TPD:

ul. Krakowskie Przedmieście 6
00-325 Warszawa
tel.: 22 435 46 80, 22 827 78 44
fax: 22 826 08 74

www.tpd.org.pl
e-mail: tpd-zg@tpd.org.pl



*Prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Grzegorz Piestrak:
Patrząc w przyszłość, musimy pamiętać, że siłą naszej organizacji są ludzie,
ich kompetencje, odpowiedzialność i determinacja w działaniu*

Dwa lata solidarności, rozwoju i wyzwań

*Dziś, gdy świat zmienia się tak szybko, a dzieci mierzą się z nowymi zagrożeniami,
nasza obecność i pomoc potrzebne są bardziej niż kiedykolwiek*



Fot. Rafał Klim

Gdy dwa lata temu, w październiku 2023 roku, objąłem funkcję prezesa Zarządu Głównego TPD, stanąłem przed wieloma wyzwaniami. Wiele spraw wymagało uregulowania w samym TPD, a dodatkowo musieliśmy się zmierzyć z problemami otoczenia zewnętrznego, którymi były: wojna na granicy, niedawna pandemia, niepewność gospodarcza, kryzys migracyjny, a także dramatyczna powódź z 2024 roku, wszystko to zmie-

niło krajobraz potrzeb polskich dzieci i rodzin.

Dziś, z perspektywy dwóch lat, z dumą mogę powiedzieć: Towarzystwo Przyjaciół Dzieci sprostało zadaniom. Nasze stowarzyszenie przetrwało, rozwinęło się i umocniło. Należy podkreślić, że na tle innych organizacji pozarządowych wyróżnia nas, oprócz ogromnej skali działania, również ilość stałych form prowadzonej działalności. Nie jest to działalność akcyjna organizowana raz w roku, ale mozolna praca każdego dnia, wykonywana przez ponad 3 tys. pracowników i tysięcy wolontariuszy, która przynosi pozytywne efekty w życiu naszych podopiecznych. O skali naszej działalności świadczą też liczby, jakie można znaleźć w naszych sprawozdaniach, gdzie wykazujemy, że z różnych form wsparcia korzysta co roku ponad 60 tys. podopiecznych, a różnymi formami wsparcia, organizowanego przez nasze Towarzystwo, obejmujemy około 40 tys. dzieci. Dzięki pracy ośrodków adopcyjnych TPD, co roku ponad 100 dzieci zyskało dom i nową rodzinę. Są to wymierne efekty prowadzonej przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci działalności.

Z dzisiejszej perspektywy muszę stwierdzić, że pomimo tego, iż od wielu lat uczestniczyłem w pracach Zarządu Głównego TPD, to wiele spraw mnie zaskoczyło, a często nawet zszokowało. Obejmując funkcję prezesa ZG TPD zamierzałem w większym stopniu poświęcić się ewolucyjnym zmianom w naszym Towarzystwie, jak i rozwijać nowe formy pomocy dzieciom i młodzieży oraz wszystkim potrzebującym naszego wsparcia, a w szczególności dzieciom i osobom niepełnosprawnym. W dużej mierze udało się zrealizować zamierzone cele, choć ogrom wysiłku i czasu musiałem włożyć we wdrożenie efektywniejszych rozwiązań w zakresie funkcjonowania całego TPD, a zwłaszcza biura Zarządu Głównego oraz prowadzonych przez nas placówek. Standaryzacja działalności naszych placówek doprowadzi do ich większej efektywności z korzyścią dla naszych podopiecznych.

Czas na zmiany

Zapewne z dużym zaskoczeniem przyjęliście Państwo zmiany, jakie zaszły w naszym ośrodku w Serocku, gdzie nastąpiła zmiana osoby zarządzającej placówkami TPD, jak i zapoczątkowana została likwidacja Krajowego Komitetu Wychowania Resocjalizującego, który również prowadził działalność w tym samym miejscu. Jednocześnie stwierdzić należy, że - niezależnie od sytuacji w Serocku - formuła współpracy między TPD i KKWR wyczerpała się. W mojej opinii służyła ona tylko jednej stronie, powodując znaczne straty, również finansowe, ponoszone przez szeroko rozumiane Towarzystwo Przyjaciół Dzieci zarówno ZG TPD jak i MOW TPD w Warszawie. Dodatkowo osoba zarządzająca placówkami nadużyła zaufania, jakim była obdarzona, a przy braku kontroli i nadzoru najwyższych władz TPD i KKWR, sytuacja ta doprowadziła do licznych nadużyć. Wiele osób obawiało się zmian w tym zakresie, przez lata udając, że nie ma problemu. Z mojej perspektywy problem był bardzo duży i cieszę się, że udało się go rozwiązać z korzyścią dla Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, a w szczególności naszych podopiecznych.

Innowacyjność wizytówką TPD

Dużym sukcesem działalności ZG TPD w ostatnich dwóch latach była kampania społeczna „Wiem co robić”, obejmująca działania edukacyjne i prewencyjne skierowane do dzieci, rodziców oraz nauczycieli, które pomagają rozpoznawać niebezpieczeństwa kryjące się w internecie oraz im przeciwdziałać. Oczywiście ta wspaniała inicjatywa nie byłaby możliwa bez naszych Przyjaciół z firmy Pepco, którzy jak zwykle wspierali inicjatywę TPD nie tylko finansowo, ale również merytorycznie. Pozwoliło to pierwszy raz w historii TPD przeprowadzić profesjonalną kampanię marketingową, która zaangażowała wiele osób, instytucji i mediów oraz sprawiła, że nasze spoty, filmiki i materiały graficzne były emitowane w TVP, kinach, pociągach, metrze, galeria handlowych i wielu innych miejscach. Kampania poruszyła bardzo ważny problem społeczny, pomogła wielu młodym ludziom i zwiększyła rozpoznawalność naszego Towarzystwa jako organizacji profesjonalnej i sprawdzonej w działaniu. Oczywiście to wszystko nie byłoby możliwe bez dwóch osób, które wzięły na siebie ciężar przygotowania i koordynacji tego przedsięwzięcia tzn. sekretarz generalnej **Jolanty Szklarskiej** oraz koordynator telefonu i czatu zaufania TPD **Marty Kwiatek**. To właśnie z rozmów i czatów, prowadzonych przez naszych konsultantów, wyłonił się często zgłaszany przez dzieci i młodzież problem child groomingu i sextortion.



Fot. Rafał Klim

Obrady XIX Krajowego Zjazdu Delegatów TPD. Po lewej G. Piestrak

Pomoc i wsparcie

Jak zawsze, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci wspiera naszych podopiecznych i placówki TPD w sytuacjach nagłych i kryzysowych. Nie inaczej było w 2024 roku, gdy powódź dotknęła wiele regionów Polski. Gdy powódź zniszczyła dorobek tysięcy rodzin, a dzieci straciły poczucie bezpieczeństwa, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci nie pozostało obojętne. Bez chwili wahania – zarówno Zarząd Główny, jak i nasze oddziały w całej Polsce – ruszyliśmy z pomocą. Od pierwszych dni tragedii nasi pracownicy i wolontariusze byli obecni tam, gdzie potrzeby były największe. Za środki własne oraz zebrane, dzięki ofiarności ludzi dobrej woli, zakupiliśmy osuszacze, środki do sprzątania i inne niezbędne artykuły, które natychmiast trafiły do zalanych domów. Każda pomoc – nawet ta najmniejsza – miała ogromne znaczenie. Szczególną troską otoczyliśmy dzieci, starając się przywrócić im choć odrobinę normalności w tym trudnym czasie. Takich gestów solidarności i szybkiej reakcji było wiele - i każdy z nich był wyrazem wspólnej odpowiedzialności i ludzkiej bliskości. Zorganizowaliśmy turnusy wytchnieniowe dla dzieci z Głucholaz i okolic Brzegu, a dzięki naszym przyjaciołom i darczyńcom udało się wyremontować budynek, w którym mieści się Świetlica Koła Leczniczo-Rehabilitacyjnego TPD dla Dzieci w Głucholazach. Swoje działania prowadziły też oddziały TPD w Legnicy, Szczecinie, Koszalinie i Krakowie. Jak zawsze w trudnym momencie okazało się, że nasze Towarzystwo nie zawodzi.

Spełnione obietnice

Niezmiennie cieszę się, że udało się zrealizować zamierzenia, o których mówiłem podczas Zjazdu Delegatów w 2023 r. W listopadzie 2024 r. na podstawie uchwały 9/2024 ZG TPD został ogłoszony pierwszy Konkurs Grantowy Zarządu Głównego TPD, sfinansowany ze środków z 1,5%. Konkurs dla kół i oddziałów działających na terenie całego kraju cieszył się dużym zainteresowaniem. W ramach ogłoszonego konkursu istniała możliwość ubiegania się o finansowanie lub dofinansowanie projektów, których cele były zgodne ze Statutem Towarzystwa Przyjaciół Dzieci oraz artykułem 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Całkowity budżet konkursu wynosił **150 000,00 zł**, a minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosiła **5 000,00 zł**.

W odpowiedzi na konkurs wpłynęło 61 wniosków z jednostek TPD działających w 14. województwach. Oceny merytorycznej dokonała pięcioosobowa komisja, w skład której weszli przedstawiciele wskazani przez oddziały regionalne TPD. Pracami komisji kierował skarbnik ZG TPD **Jan Waligóra**. W wyniku oceny dofinansowanie otrzymało 27 projektów, które były realizowane w 2025 r. Mam nadzieję, że inicjatywa, której byłem pomysłodawcą, będzie kontynuowana w następnych latach i przyczyni się do rozwoju kół TPD oraz pozwoli zrealizować wiele cennych inicjatyw na rzecz dzieci. W tym miejscu należy zauważyć, że ZG TPD unieważnił uchwałę ZG TPD z dnia 27 listopada 2010 roku w sprawie przekazywania 5% środków pieniężnych pochodzących z odpisu 1,5% podatku na działalność statutową ZG TPD, co również było zawarte w moich priorytetach na obecną kadencję.

Cały czas intensywnie pracujemy nad podnoszeniem poziomu profesjonalizmu w naszej działalności, ponieważ zdajemy sobie sprawę, jak istotne jest działanie zgodne z obowiązującym prawem i najwyższymi standardami organizacyjnymi. Jednym z kluczowych kroków w tym kierunku było nawiązanie współpracy z kancelarią prawną. Jej zadaniem jest nie tylko bieżące wsparcie Zarządu Głównego TPD oraz oddziałów terenowych w zakresie interpretacji i stosowania przepisów prawa, ale również doradztwo w sprawach formalnych, proceduralnych i organizacyjnych. Dzięki tej współpracy możemy sprawniej i bezpieczniej poruszać się w złożonym systemie przepisów, ustaw i regulacji, co pozwala nam działać jeszcze skuteczniej i z większą pewnością, zarówno na poziomie centralnym, jak i lokalnym. To samo zadanie pełni doradca podatkowy, z którego usług ZG TPD korzysta w miarę potrzeb działu księgowego.

Udało się również zrealizować inny postulat, który był wielokrotnie zgłaszany przez delegatów oraz zarządy terenowe TPD. Opracowaliśmy i wdrożyliśmy **Księgę Identyfikacji Wizualnej**, regulującą zasady prawidłowego użycia logotypu Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. W tym miejscu chciałbym gorąco podziękować wszystkim osobom zaangażowanym w to przedsięwzięcie, a w szczególności **Cezaremu Maruszkowi** z Zachodniopomorskiego Oddziału Regionalnego TPD w Szczecinie, który opracował Księgę nie tylko dla ZG TPD, ale również dla wszystkich oddziałów regionalnych. To działanie miało istotne znaczenie strategiczne, ponieważ umożliwiło ujednolicenie naszego wizerunku we wszystkich jednostkach organizacyjnych. Spójna identyfikacja wizualna nie tylko wzmacnia rozpoznawalność TPD w przestrzeni publicznej, ale także buduje zaufanie i profesjonalny obraz organizacji, zarówno w oczach beneficjentów naszych działań, jak i partnerów, darczyńców oraz instytucji współpracujących.



Księga Identyfikacji Wizualnej



„Helenów”: Przy wielofunkcyjnym boisku sportowym powstaje zaplecze odpoczynkowo-rehabilitacyjne

Dzięki temu każdy materiał promocyjny, informacyjny czy oficjalny dokument sygnowany logotypem TPD jest teraz spójny, estetyczny i zgodny z przyjętymi standardami. Księga Identyfikacji Wizualnej stała się praktycznym narzędziem wspierającym nasze codzienne działania w zakresie komunikacji i promocji, a jej wprowadzenie to krok w stronę nowoczesnego, profesjonalnie zarządzanego stowarzyszenia.

Porządkowanie spraw majątkowych TPD

Uregulowanie spraw majątkowych Towarzystwa okazało się jednym z najbardziej czasochłonnnych i wymagających zadań w ostatnim okresie. Niestety, brak systematycznego podejścia do tych kwestii w poprzednich kadencjach Zarządu sprawił, że obecnie wiele spraw musi być rozwiązywanych na drodze postępowań sądowych. To z kolei wiąże się nie tylko z dużym nakładem czasu, ale również z koniecznością ponoszenia istotnych kosztów finansowych. Wśród spraw wymagających uporządkowania znalazły się m.in. kwestie własności nieruchomości, nieuregulowane tytuły prawne, niejasności dotyczące dzierżaw czy najmu, a także zaniedbania formalno-prawne w dokumentacji. Ich stopniowe wyjaśnianie i porządkowanie jest procesem trudnym, ale absolutnie niezbędnym dla zapewnienia stabilnych podstaw funkcjonowania całej organizacji.

Musimy mieć pełną świadomość, że jednym z podstawowych obowiązków Zarządu Głównego jest troska o majątek Towarzystwa, nie tylko jako o dobro materialne, ale przede wszystkim jako o zasób, który służy realizacji naszej misji statutowej. Zaniedbanie tych kwestii groziłoby nie tylko dalszymi stratami, ale również obniżeniem wiarygodności TPD jako organizacji odpowiedzialnej i transparentnej. Dlatego – mimo trudności – traktujemy to zadanie priorytetowo i konsekwentnie prowadzimy działania zmierzające do uregulowania wszelkich zaległości majątkowych.

W tym miejscu, w zakresie dbania o majątek Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, należy wymienić i wyróżnić nasze Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD „Helenów”. Oprócz bieżących remontów i dbania o infrastrukturę, która jest każdego roku odnawiana i unowocześniana, przez ostatnie dwa lata podjęte zostały dwie kolejne inwestycje tzn. budowa budynku

zaplecza zajęć rehabilitacyjno-sportowych oraz budynku szkoły branżowej. Trwający od lat rozwój „Helenowa” to efekt zaangażowania ZG TPD w dbanie o majątek Towarzystwa, ale nie byłby możliwy bez dyrektora Centrum **Zbigniewa Drzewieckiego**, odpowiedzialnego za przygotowanie i przeprowadzenie inwestycji, którego wspiera niezawodnie od wielu lat **Wojciech Sys**, który czuwa nad wszystkimi procedurami, pozwoleniami i dokumentacją.

Na tym jednak nie koniec inwestycji, ponieważ marzeniem Zarządu i kadry „Helenowa” jest budowa nowego budynku dla Szkoły Podstawowej Specjalnej na terenie Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki Towarzystwa Przyjaciół Dzieci „Helenów” w Warszawie (dzielnica Wawer). Obecnie szkoła mieści się w starym budynku o konstrukcji drewnianej, któremu, mimo wielokrotnych remontów i modernizacji, coraz trudniej spełniać wymagania w zakresie bezpieczeństwa i nowoczesnej edukacji. W październiku br. w holu głównym gmachu Sejmu planujemy wystawę poświęconą działalności Towarzystwa Przyjaciół Dzieci oraz Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD „Helenów”, która, mamy nadzieję, spotka się z dużym zainteresowaniem polityków i mediów. Wystawa będzie również symboliczną inauguracją inicjatywy, która ma doprowadzić do zebrania środków finansowych na budowę szkoły. Mamy także nadzieję, że wsparcie rządowe, samorządowe i zbiórka prowadzona przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci pozwoli w przyszłości na realizację naszych marzeń, które stworzą naszym podopiecznym wspaniałe warunki do edukacji i rehabilitacji.

Człowiek największą wartością organizacji

Z moich obserwacji wynika, że podstawową wartością każdej organizacji są ludzie, to oni decydują o rozwoju lub likwidacji danego podmiotu, organizacji czy stowarzyszenia. Nie inaczej ma się sprawa w naszym Towarzystwie. Przez ostatnie dwa lata, jak i wcześniej, dało się zauważyć, że często działalność danego koła czy oddziału TPD opiera się na liderze, który gromadzi wokół siebie współpracowników i ludzi dobrej woli. Mamy wielu wspaniałych liderów, którzy rozwijają działalność niezależnie od zmian gospodarczych czy społecznych. Można tutaj wymienić wielu naszych prezesów i działaczy.



Budowa szkoły branżowej I stopnia w „Helenowie”

łączy m.in. Zygmunta Pyszkowskiego ze Szczecina, Teresę Stępniewską z Buska Zdroju, Kazimierza Pleśniaka z Legnicy, Renatę Klorygę z Krakowa, Jana Waligórę z Poznania, Daniela Brożka z Torunia, Iwonę Łysakowską z Lublina, Monikę Jagodzińską z Warszawy, Jana Wiesiołka z Katowic, Lilianę Zielińską z Suwałk, Aleksandrę Podlasin-Kubus z Łodzi czy Józefa Bogdaszewskiego z Wrocławia oraz wielu innych, którzy każdego dnia walczą z różnymi przeciwnościami, starając się zapewnić opiekę i pomoc jak największej liczbie dzieci. Jednak w naszej działalności społecznej zdarzają się też ludzie, którzy pomimo pełnienia, często przez wiele lat, funkcji w Zarządzie, przy najmniejszych trudnościach rezygnują i pozostawiają stowarzyszenie w bardzo trudnej sytuacji. Często ich rezygnacja jest wynikiem wieloletnich zaniedbań lub braku kompetencji, które zostają ujawnione, a jedyną drogą wyjścia wydaje się ucieczka i rezygnacja z pełnienia funkcji w danym Zarządzie. Musimy dołożyć wszelkich starań, żeby dobierać kompetentnych współpracowników i członków Zarządów, gdyż ten wybór rzutuje potem na dalszą działalność TPD w danym regionie i może mieć przykre konsekwencje dla całego Towarzystwa.

Rola naszej organizacji

Minione dwa lata były czasem intensywnej pracy, odpowiedzialnych decyzji, ale także realnych zmian i spełnionych obietnic. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci potwierdziło swoją rolę jako silna, stabilna i potrzebna organizacja – obecna tam, gdzie dzieci i ich rodziny najbardziej potrzebują wsparcia. Udało się nie tylko utrzymać dotychczasową działalność, ale również wprowadzić szereg ważnych reform, uporządkować wiele zaniedbanych obszarów oraz rozpocząć nowe inicjatywy. Wszystko to nie byłoby możliwe bez zaangażowania oddanych pracowników, wolontariuszy, partnerów oraz liderów lokalnych struktur TPD w całym kraju.

Patrząc w przyszłość, musimy pamiętać, że siłą naszej organizacji są ludzie, ich kompetencje, odpowiedzialność i determinacja w działaniu. To od nich zależy, czy TPD nadal będzie skutecznie realizować swoją misję. Dlatego naszym wspólnym obowiązkiem jest dbałość o jakość, transparentność i profesjonalizm – na każdym poziomie działania.

Z nadzieją patrzę na kolejne lata współpracy, wierząc, że wspólnie uda nam się zrealizować jeszcze więcej dobrych i potrzebnych projektów na rzecz dzieci i ich rodzin. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci nie tylko nie zwalnia tempa, ale wciąż idzie naprzód i przyspiesza!

Grzegorz Piestrak

Nagroda dla Zbigniewa Drzewieckiego

W tym roku prestiżową Nagrodę m.st. Warszawy otrzymało 31 osób, wśród nich **Zbigniew Drzewiecki, dyrektor Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD „Helenów”**.

Uroczystość wręczenia nagród odbyła się w Dużej Auli Politechniki Warszawskiej. W opracowaniu ratusza o dyrektorzce Zbigniewie Drzewieckim znalazły się słowa: „Od blisko pięciu dekad związany z Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD, od 16 lat jako dyrektor tej placówki. Dzięki jego determinacji miejsce to przekształciło się w nowoczesny ośrodek wsparcia dla około 250 dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, unikając zamknięcia i spłacając długi. Zrealizował liczne inwestycje: nowe budynki szkół, przedszkole specjalne, salę sportową, ujeżdżalnię, boisko oraz rozbudowę internatu i zakładu rehabilitacji. Zainicjował współpracę z samorządem, uczelniami i międzynarodowym wolontariatem, angażując sponsorów i lokalną społeczność. Dbą o estetykę „Helenowa”, otwartość na mieszkańców Wawra i zachowanie historycznego dziedzictwa. Jego praca to połączenie pasji, profesjonalizmu i wrażliwości społecznej, realnie wpływająca na życie potrzebujących warszawiaków.”



Fot. Archiwum TPD „Helenów”

Zbigniew Drzewiecki z nagrodą, obok: Ewa Malinowska-Grupińska, przewodnicząca Rady Warszawy; Sławomir Potapowicz, wiceprzewodniczący Rady Warszawy

Ośrodek powstał w 1922 r. dzięki przekazaniu przez Bronisławę i Kazimierza Dłuskich kilkunastohektarowego terenu wraz z zabudowaniami, z przeznaczeniem na placówkę opiekuńczą dla dzieci osieroconych i biednych, których po zaborach i I wojnie światowej było bardzo dużo. Nazwę „Helenów” ośrodek otrzymał od imienia przedwcześnie zmarłej córki małżeństwa Dłuskich - Heleny. Warto dodać, że rodzoną siostrą dr Bronisławy Dłuskiej była Maria Skłodowska Curie, która podczas pobytów w Polsce udawała się do „Helenowa” z prezentami dla dzieci.

Po II wojnie światowej całkowicie zniszczony ośrodek był stopniowo odbudowywany i coraz lepiej służył dzieciom. Do intensywnego rozwoju „Helenowa” w ogromnym stopniu przyczynił się dyrektor Zbigniew Drzewiecki, rozumiejący potrzeby dzieci niepełnosprawnych i dokładający starań, by ośrodek coraz lepiej odpowiadał potrzebom wychowanków. Dziś Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD „Helenów” jest placówką nowoczesną, zapewniającą dzieciom z niepełnosprawnościami rehabilitację na najwyższym poziomie.

Opracowała **Irena Malanowska**

Na półmetku kadencji

W chwili pisania tego opracowania pozostało jeszcze sporo czasu do Zjazdu, który odbędzie się w listopadzie 2025 r. Jednak na podstawie informacji, które wpłynęły z regionów do Zarządu Głównego TPD, można się pokusić o sporządzenie najważniejszych informacji dotyczących stanu działalności Towarzystwa

W latach 2023-2024 odbyło się łącznie 8 zebrań Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, podczas których omówiono główne kierunki pracy Prezydium i ZG TPD. Zebrania, w których większość uczestników uczestniczyła w formie online, były poprzedzane wcześniejszymi posiedzeniami Prezydium. Tematy zebrań Zarządu Głównego oraz dyskusja koncentrowały się na omówieniu realizacji zadań statutowych i kierunków wyznaczonych przez Krajowy Zjazd Delegatów w Kołach i Oddziałach TPD. Dotyczyły m.in.: pomocy dla dzieci uchodźców wojennych z Ukrainy; ogólnopolskiego Telefonu Zaufania i Czatu TPD 800119119.pl; funkcjonowania placówek TPD dla dzieci i młodzieży, w tym dla osób niepełnosprawnych; zatrudnienia w biurach Zarządów Oddziałów Regionalnych i Terenowych TPD; porządkowania spraw majątkowych TPD, wypoczynkowej akcji letniej i zimowej; rozliczania środków finansowych.

Podczas zebrań nie zabrakło informacji o nowych inicjatywach ZG TPD np. o utworzeniu nowej strony internetowej i Księgi Wizerunkowej TPD oraz ogólnopolskiej kampanii społecznej #wiem co robić. Wiele uwagi poświęcono również takim problemom, jak sprawy finansowe, w tym pozyskiwanie i rozliczanie środków z 1,5 % przez oddziały i Zarząd Główny TPD. Przekazane zostały informacje o spotkaniach w resortach edukacji oraz rodziny pracy i polityki społecznej, a także w biurze Rzecznika Praw Dziecka oraz o innych decyzjach i przedsięwzięciach mających na celu bezpieczeństwo dzieci i systematyczne zwiększanie efektywności działań na rzecz dziecka i rodziny.

Od wielu lat działają komisje utworzone przy ZG TPD: ds. zwrotnej pomocy finansowej oraz ds. odznaczeń. Pierwsza z tych komisji, pracując pod przewodnictwem **Zygmunta Nowaczyka**, opiniowała wnioski oddziałów TPD o przyznanie, zgodnie z regulaminem, zwrotnej pomocy finansowej z przeznaczeniem na poprawę infrastruktury, której właścicielem jest TPD.

Komisja ds. odznaczeń pod przewodnictwem **Jana Wali-góry** rozpatrywała wnioski o odznaczenia Złotą i Srebrną Odznaką Zasłużonego Działacza, Medalem dr. Henryka Jordana, Odznaką Specjalną Przyjaciela Dziecka, Godnością Przyjaciela Dziecka. Komisja rekomendowała również ich przyznawanie.

Niepokojącym zjawiskiem jest spadająca liczba członków, mimo rosnącej popularności i atrakcyjnych form działania Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. W roku 2023 wykazaliśmy łącznie 28 876 członków, a w roku sprawozdawczym było ich 25 999. Zanotowany spadek członków fizycznych jest większy niż w latach ubiegłych, co być może wynika z faktu ogólnie obserwowanego obniżenia zaangażowania społecznego, wzrostu niepewności i lęku z uwagi na trwającą po sąsiedzku wojnę w Ukrainie. Natomiast wzrosła wyraźnie

w roku 2024 liczba członków wspierających zarówno w miastach, jak i na wsi (w środowisku wiejskim blisko trzykrotnie). Sytuacja ta powinna zmobilizować nas do analizy i dyskusji nad tematem członkostwa w naszym stowarzyszeniu, a także do głębszego przyjrzenia się, jak ta sprawa w poszczególnych regionach jest rozumiana i realizowana. Najwięcej członków TPD wykazują regionalne oddziały: zachodniopomorski, dolnośląski, wielkopolski, podkarpacki i łódzki.

Najważniejszym ogniwem w strukturach TPD jest koło, toteż z niepokojem odnotowujemy fakt zmniejszania się ich liczby, widoczna jest tendencja spadkowa. W latach 2023-2024 działało ponad 1000 kół Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, zrzeszających około 30000 członków. Kontynuując wątek istotnego spadku liczby członków, wspólny temat kół i członków należy potraktować jako bardzo ważny. Niektóre oddziały okręgowe prowadzą i aktywizują działalność w oparciu o koła TPD, w większości przy szkołach i innych placówkach oświatowych. Najwięcej kół TPD działa w regionach: śląskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim, zaś region dolnośląski jest liderem, jeśli chodzi o koła specjalistyczne, które działają głównie na rzecz dzieci niepełnosprawnych ruchowo oraz upośledzonych umysłowo. Koła wykazywane w sprawozdaniach jako „inne” zrzeszają rodziców dzieci z cukrzycą, niewidomych, z chorobą infekcyjną, gośćcem, autyzmem, fenyloketonurią, dyskraniami, otyłością i ADHD.

W okresie sprawozdawczym w niemal **400 placówkach TPD** opiekę znalazło **10000 podopiecznych**. Wśród nich największą grupę stanowią dzieci uczęszczające do placówek wsparcia dziennego, środowiskowych ognisk wychowawczych, świetlic i klubów młodzieżowych. **Placówki te stanowią 70% ogółu placówek prowadzonych przez jednostki TPD**. Wśród placówek wsparcia dziennego najpełniejszy program pomocy i opieki zapewniają środowiskowe ogniska wychowawcze, których najwięcej działa w województwach: mazowieckim, zachodniopomorskim, łódzkim oraz wielkopolskim.

Stosunkowo znaczącą grupą placówek TPD są **przedszkola** (13 %), których najwięcej działa na terenie województwa zachodniopomorskiego. W kilkunastu żłobkach oraz klubach malucha znajduje opiekę około 150 dzieci do lat 3.

W placówkach dla osób niepełnosprawnych: warsztatach terapii zajęciowej, ośrodkach szkolno-wychowawczych i rehabilitacyjnych oraz środowiskowych domach samopomocy przebywało około 2 tys. podopiecznych. Placówki określone w sprawozdaniu jako „inne” to: sala doświadczenia świata, świetlice wytnieniowe, centrum inicjatyw młodzieżowych, pogotowie lekcyjne, baza doradztwa i sprzętu rehabilitacyjnego, świetloteka, młodzieżowy klub integracji społecznej, dom dziennego pobytu dla seniorów.

Ważne dla funkcjonowania i prowadzenia różnych form

działania są zarządy terenowe TPD. W latach 2023-2024 poza 14. Zarządami Oddziałów Regionalnych (nie ma podlaskiego i pomorskiego oddziału regionalnego), działało na terenie kraju ponad 200 zarządów niższego szczebla, wśród których najwięcej jest gminnych i dzielnicowych. Cieszy, że liczba zarządów jest stała, gdyż wskazuje to na stabilną sytuację naszej organizacji. Wprawdzie w Zarządach Oddziałów Regionalnych ubyłoby pracowników etatowych (w innych formach zatrudnienia liczba ta jest stała), ale **przybyło wolontariuszy** będących wsparciem w realizacji różnych form działalności.

Bardzo ważną rolę w naszych strukturach pełnią biura oddziałów TPD, scalając, organizując i nadzorując funkcjonowanie organów im podległych. Sprawne funkcjonowanie biur daje gwarancję stabilizacji działania całego oddziału oraz wielowymiarowej działalności statutowej. W latach 2023-2024 w biurach zarządów oddziałów Towarzystwa Przyjaciół Dzieci pracowało ponad 300 osób. Połowa spośród osób pracujących w biurach była zatrudniona na umowę o pracę, nie wszyscy w pełnym wymiarze godzin. Liczba osób zatrudnionych w biurach oddziałów TPD z roku na rok rośnie, szczególnie jeśli chodzi o umowy cywilno-prawne. Pracę biur wspierało około **400 wolontariuszy**.

W latach 2023-2024, w placówkach TPD, takich jak środowiskowe ogniska wychowawcze, świetlice, przedszkola, warsztaty terapii zajęciowej, ośrodki rehabilitacyjne i inne, a także Centrum TPD „Helenów” i Środowiskowy Dom Samopomocy w Serocku **zatrudniano prawie 2500 osób - pracowników wysoko wykwalifikowanych, pedagogów, psychologów, terapeutów**. Ponieważ trzeci sektor staje się szczególnie dla młodych ludzi coraz bardziej atrakcyjnym miejscem pracy, poziom zatrudnienia w placówkach TPD wzrósł w 2024 roku w stosunku do 2023 (w 2023 roku zatrudnionych było 1921 osób, w 2024 zatrudnialiśmy 2387 osób). Na uznanie zasługuje fakt, że wiele oddziałów TPD poza tym, że od wielu lat prowadzi placówki (ogniska wychowawcze, świetlice, WTZ i inne), które mają w miarę stałe finansowanie, skutecznie pozyskuje dotacje na realizację zadań i projektów, stwarzających możliwość zatrudnienia realizatorów poszczególnych zadań, w tym także na umowę o pracę, co przyczynia się do stabilizacji zatrudnienia. Największymi pracodawcami są oddziały mazowiecki, zachodniopomorski oraz łódzki.

Unikalne programy, które Towarzystwo Przyjaciół Dzieci wypracowało jako wsparcie dla środowiskowych ognisk wychowawczych, ale możliwych do stosowania także

przez świetlice i inne placówki to *pedagog rodzinny, opiekun indywidualny oraz społeczny rzecznik praw dziecka TPD*. Program pedagoga rodzinnego w sposób szczególny realizowany jest w Oddziałach TPD: Okręgowym w Koszalinie i Regionalnym w Szczecinie, które kontynuują starania o wpisanie pedagoga rodzinnego do rejestru zawodów. Zadaniem pedagogów rodzinnych jest praca z rodzinami w kryzysie, także z tymi, których dzieci zostały umieszczone w placówkach opieki całkowitej; w tej sytuacji celem działań jest powrót dzieci do ich rodzin biologicznych.

Na szczególną uwagę zasługuje społeczne rzecznictwo praw dziecka. W całym kraju działa około **30 społecznych Rzeczników Praw Dziecka TPD**, podejmujących liczne interwencje w szkołach, samorządach, sądach i innych instytucjach w przypadku zagrożenia czy łamania praw dziecka. Zdaniem rzeczników, ich działalność jest bardzo potrzebna gdyż nie maleje liczba wydarzeń i sytuacji, w których dobro lub zdrowie czy też życie dziecka jest zagrożone. Rzecznicy zgłaszają potrzebę organizowania spotkań i szkoleń dla rodziców w zakresie pedagogiki, psychologii i potrzeb rozwojowych dzieci oraz metod wychowawczych, komunikowania się i budowania relacji. Programy pedagoga rodzinnego i Rzecznika Praw Dziecka TPD coraz częściej są uzupełniane i wzmacniane poprzez organizowanie i prowadzenie przez TPD specjalistycznych punktów poradnictwa, profesjonalnych poradni, grup wsparcia oraz tematycznych szkoleń, warsztatów i konferencji.

Na bogatą działalność Towarzystwa Przyjaciół Dzieci składa się wiele innych aktywności i form pracy. W pięciu szkołach Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w okresie sprawozdawczym uczyło się łącznie około 100 uczniów - dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym szkoły w Centrum TPD „Helenów” (liceum ogólnokształcące, szkoła przygotowująca do pracy, szkoła branżowa) oraz w województwie zachodniopomorskim w ramach Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego TPD w Myśliborzu.

W ostatnich latach **spadła liczba ośrodków adopcyjnych prowadzonych przez TPD**. W okresie sprawozdawczym funkcjonowały **4 ośrodki** na terenie województw: małopolskiego, łódzkiego i mazowieckiego. Dzięki staraniom ośrodków TPD w latach 2023-2024 do adopcji trafiło **257 dzieci**. Ufamy, że zakończyła się zła passa i działalność tych ośrodków nie jest zagrożona. Ośrodki TPD wykonują swoje zadania na najwyższym poziomie i czynią wszelkie możliwe stara-



Dzieci na kolonii letniej w „Helenowie” 1938 r.

nia, aby zawiązywane za ich pośrednictwem adopcje były dobre dla powierzanych dzieci, dając radość i spełnienie rodzicom adopcyjnym.

Tradycyjnie TPD zajmuje się organizowaniem różnych form wypoczynku dla dzieci. W okresie sprawozdawczym TPD zorganizowało **ponad 2000** różnorodnych form wypoczynku, w których wzięło udział łącznie około **65000 uczestników, w tym osoby niepełnosprawne.** Zarówno wyjazdowe, jak i stacjonarne formy wypoczynku organizowane przez TPD wyróżniają się profesjonalnością kadry opiekuńczo-wychowawczej, jak i atrakcyjnością realizowanego programu. Poza atrakcjami takimi, jak kino, basen czy kręgielnia, dbamy o to, by dzieci poznały region, w którym spędzają czas wolny oraz jego walory turystyczne. Realizowane są także zajęcia socjoterapeutyczne i patriotyczne. Na obozy i kolonie wyjeżdżają zarówno dzieci kierowane przez kuratoria oświaty, ośrodki pomocy społecznej, Kasę Rolniczych Ubezpieczeń Społecznych. Mamy także propozycję kolonii odpłatnych zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

Krajowy Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej TPD współpracuje z oddziałami Towarzystwa i innymi organizacjami społecznymi, które realizują podobne cele i zadania, udzielają wsparcia rodzinom i kołom, integrując środowisko niepełnosprawnych, organizując okolicznościowe spotkania, prowadząc szkolenia, warsztaty i treningi. Współdziałanie oparte jest o kryterium dbałości i troski o dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz działaczy TPD będących animatorami ruchu społecznego rodziców dzieci niepełnosprawnych. Współpraca obejmuje warsztaty terapii zajęciowej, świetlice terapeutyczne, domy dziennego pobytu, ośrodki rehabilitacji, kluby i koła zainteresowań, spotkania integrujące środowisko niepełnosprawnych, plenery, konkursy, przeglądy twórczości artystycznej, wokalne i taneczne, olimpiady sportowe, turnusy i obozy dla osób niepełnosprawnych.

Bardzo ważna jest aktywność oddziałów TPD w zakresie dożywiania dzieci. Od 2016 roku TPD nieprzerwanie współpracuje z **Kulczyk Foundation.** Każdego roku dzięki wsparciu Fundacji w ramach programu **Żółty Talerz** około 3000 dzieci w 100 placówkach na terenie całego kraju codziennie otrzymuje posiłek. Dzięki warsztatom kulinarnym możliwe jest zwiększanie świadomości dzieci w dziedzinie zdrowego żywienia i trybu życia. W ramach programu regularnie odbywają się zajęcia z dietetykami i innymi specjalistami nie tylko dla dzieci uczestniczących w zajęciach, ale także dla rodziców, opiekunów i osób z najbliższego otoczenia.

Od 2017 roku z TPD bardzo efektywnie współpracuje z **Pepco.** Dzięki tej współpracy około **1200 dzieci w ponad 50 placówkach TPD** przez cały rok uczestniczy w zajęciach rozwijających zainteresowania i pasje. Podczas wakacji **360 dzieci z naszych ognisk i świetlic wyjeżdża nieodpłatnie** na kreatywne obozy zorganizowane w Ośrodkach TPD w Jastrzębiej Górze, Głazie, Poznaniu i Serocku. **Pepco** wspiera także zatrudnianie konsultantów Telefonu i Czat Zaufania TPD 800119119.pl. Ponadto dzięki współpracy z **Pepco** zainicjowana została w roku sprawozdawczym kampania społeczna **#wiemcorobić**, której celem jest przeciwdziałanie zagrożeniom w sieci - child grooming i sextortion.

Z sukcesem kontynuowana jest współpraca z **Fundacją Orange**, w ramach której każdego roku 10 placówek TPD z kraju uczestniczy w programie MegaMisje, ponadto wychowankowie TPD podczas wakacji uczestniczą w kreatywnych warsztatach w FabLabie w Warszawie. Podkreślić należy, że **dzięki Fundacji korzystamy z nieodpłatnej linii telefonicznej**, na której funkcjonuje ogólnopolski Telefon i Czat Zaufania TPD 800119119.pl.

Wszystkim naszym Przyjaciółom i Sponsorom należą się serdeczne podziękowania. Wśród nich jest także Dama Orderu Uśmiechu **Izabela Król**, inicjatorka akcji „**Gwiazdor**”, dzięki której i jej pomocnikom kilka tysięcy dzieci - podopiecznych TPD otrzymuje wymarzone paczki z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Sprawozdania z Oddziałów TPD dostarczają także informacji o podejmowanych działaniach, mających na celu wsparcie charytatywne podopiecznych. Są to różnego rodzaju zbiórki, akcje, eventy, aukcje i bale.

Piękną kartą w historii TPD jest udzielanie pomocy ofiarom tragedii i klęsk żywiołowych. Jednym z wielu przykładów jest podjęcie przez działaczy, placówki i ogniwa TPD wsparcia uchodźców z objętej wojną Ukrainy. Od chwili wybuchu tej wojny działacze TPD zajmowali się organizowaniem opieki, głównie dla matek z dziećmi: zbiorów żywności, ubrań, środków higieny, pomieszczeń na noclegi, czy środków finansowych na podstawowe potrzeby. W placówkach TPD zatrudniamy także specjalistów z Ukrainy.

Od pomocy doraźnej przeszliśmy do pomocy systemowej, która cały czas jest kontynuowana. Uchodźcy wojenni i migranci korzystają ze specjalistycznego wsparcia psychologicznego i terapeutycznego, z codziennej opieki w naszych placówkach: żłobkach, przedszkolach, placówkach wsparcia dziennego, WTZ, uczestniczą także w koloniach i obozach.

Inne dramatyczne wydarzenie to katastrofalna powódź w 2024 roku, która dotknęła tysiące mieszkańców Głucholaz, Łądko-Zdroju, Kłodzka, Radochowa, Bystrzycy Kłodzkiej, Stronia Śląskiego oraz wiele innych miejscowości. Ludzie stracili wszystko: schronienie, meble, zwierzęta, plony.

W obliczu tej tragedii Zarząd Główny TPD oraz nasze oddziały rozsiane po całej Polsce natychmiast włączyły się w pomoc i wsparcie dla powodzian. Za pieniądze ze zbiórki Zarządu Głównego TPD zakupiono osuszacze, artykuły do sprzątnięcia. Od początku organizowaniem pomocy dla mieszkańców terenów dotkniętych powodzią zajęli się działacze i pracownicy TPD, którzy za fundusze zebrane w ramach darowizn zakupili niezbędne artykuły i przetransportowali je na tereny, które ucierpiały wskutek powodzi.

Bardziej szczegółowo o wymienionych akcjach, m.in. pomocowych i innowacyjnych, pisze prezes ZG TPD **Grzegorz Piestrak** w artykule „**Dwa lata solidarności, rozwoju i wyzwań**”, opublikowanym w niniejszym wydaniu (1-6/2025) „Przyjaciela Dziecka”. W publikacji tej znajdujemy informacje o kampanii społecznej „**Wiem co robić**”, skierowanej do dzieci, rodziców i nauczycieli w celu przeciwdziałania niebezpieczeństwom w sieci internetowej. W artykule tym jest również opis **Konkursu Grantowego** Zarządu Głównego TPD, przeznaczonego dla jednostek Towarzystwa w całym kraju; są także informacje o nawiązaniu bardzo potrzebnej **współpracy z kancelarią prawną** w celu wsparcia ZG TPD i oddziałów terenowych w zakresie przepisów prawa i rozmaitych spraw formalnych. Dowiadujemy się także o opracowaniu i wdrożeniu **Księgi Identyfikacji Wizualnej**, mówiącej o tym jak prawidłowo używać logotypu Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.

Przedstawione w niniejszym opracowaniu informacje o działaniach Towarzystwa są z konieczności fragmentaryczne. Pełne Sprawozdanie z działalności TPD w latach 2023-2024 wraz z tabelami zostanie zamieszczone na stronie internetowej Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci (www.tpd.org.pl) oraz w materiałach przygotowanych na to ważne wydarzenie.

Opracowała **Jolanta Szklarska**

KROSNO. W czerwcu, w przeddzień nocy świętojańskiej, w Krośnie Turaszówce odbyło się uroczyste otwarcie *Strefy Relaksu*, o co postarali się działacze Koła Przyjaciół Dzieci, działający przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym. Teren został urządzony i wyposażony dzięki środkom uzyskanym z Zarządu Głównego TPD służącym wsparciu inicjatyw na rzecz dzieci.

Za poparcie i aktywność w zorganizowaniu tego miejsca dla dzieci podziękowania otrzymały: Katarzyna Wilk-Banach, Katarzyna Chwaleba i dyrektor SOSW Katarzyna Bolanowska. Pomagali również rodzice, przyjaciele i sympatycy TPD oraz sami uczniowie placówki, która dzięki tej wspólnej pracy stała się atrakcyjnym elementem szkolnego krajobrazu. Do dyspozycji podopiecznych są hamaki, bujane leżaki, a gdy pogoda sprzyja można się także uczyć przy stole ustawionym pod parasolem z gałęzi starego świerku.

W uroczystym otwarciu *Strefy Relaksu*, oprócz społeczności Ośrodka, udział wziął prezes Oddziału Okręgowego TPD w Krośnie Marian Duda, który pogratulował osiągnięcia, nie kryjąc satysfakcji z realizacji tego przedsięwzięcia.



Fot. TPD Krosno

Strefa Relaksu w SOSW Krosno Turaszówka

★★★

DREZDENKO. Od 1986 roku działalność prowadzi Koło Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym TPD w Dreżdenku woj. lubuskie. Zarząd Koła Towarzystwa Przyjaciół Dzieci organizuje interesujące zajęcia dla swoich podopiecznych z pomocą m.in. władz lokalnych i rodziców. Są to imprezy integracyjne, kulturalne, sportowe, wypoczynek letni, w tym wycieczki, które pozwalają poznać historię, zabytki, przyrodę i piękne krajobrazy Polski. Wszystkie działania mają na celu poprawę sytuacji dzieci chorych od urodzenia, tworzenie warunków do tego, aby mogły one rozwijać swoje „ukryte” umiejętności i talenty, co znajduje wizualny wyraz na przykład w kalendarzach wydawanych co roku przez Zarząd Koła TPD, zrealizowanych ze środków PFRON. Kalendarz na bieżący rok 2025 jest pracą zbiorową „młodych mistrzów igły i kolorowej nitki”, wykonaną przez uczestników zajęć. Obrazy do kalendarza pod kierunkiem przewodniczącej Koła Ewy Mularczyk wyszywali: Amelia Kraś, Agnieszka Dębska, Agnieszka Mularczyk, Teresa Odwrot, Aneta Wleklak, Marta Ratkiewicz, Krzysztof Jarowski, Arek Tomala.

Kolejnym osiągnięciem jest publikacja zatytułowana „Pierwsza pomoc szansą dla nas wszystkich”, opracowana przez młodzież niepełnosprawną z koła w Dreżdenku. Zadanie, jak podkreślają autorzy, zostało zrealizowane ze środków wsparcia Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Warszawie, pod nazwą *Działanie na rzecz osób niepełnosprawnych*. Broszura zawiera szczegółowe instrukcje na temat udzielania pomocy osobom po wypadkach lub załamaniach z powodu chorób oraz ilustracje wskazujące, w jaki sposób postępować w takich przypadkach.

★★★

ŁĘCZYCA. Od ubiegłego roku znacznie wzrosła nasza aktywność – czytamy w informacji z TPD w Łęczycy. - Jako Towarzystwo Przyjaciół Dzieci czujemy się potrzebni i doceniani. Dzięki pomocy Pepco odbyły się warsztaty ceramiczne, a także zapoczątkowane zostały zajęcia muzyczne, podczas których dzieci uczą się gry na gitarze i perkusji, a ich umiejętności przyczyniły się do atrakcyjności Jasełek, które oglądało wiele osób z naszego lokalnego środowiska. Wzięliśmy także udział w Majówce Zdrowia ze swoim stoiskiem popularyzującym naszą działalność.

Ogromnym przeżyciem dla dzieci był, zorganizowany w ubiegłe wakacje - dzięki pomocy Zarządu Głównego TPD - wyjazd do Poznania na 10-dniowe kolonie, podczas których uczestnicy zwiedzili to wspaniałe miasto, a także zaprezentowali swoje garncarskie umiejętności. Niezwykłym wydarzeniem był udział, w czerwcu tego roku, w warsztatach kulinarnych w pracowni *Efekt Domina* w Warszawie, gdzie w ramach programu Żółty Talerz dzieci poznały zasady zdrowego żywienia oraz z użyciem mikserów oraz innego sprzętu kuchennego przygotowały samodzielnie soki i sałatki.

- Należy podkreślić, że doceniając naszą działalność, Burmistrz Miasta Łęczycy ufundował dla naszych podopiecznych wspaniałą trampolinę – napisali autorzy informacji.

★★★

OBORNIKI WIELKOPOLSKIE. Na czterodniowej wycieczce przebywała w Warszawie grupa dzieci i młodzieży z TPD w Obornikach Wielkopolskich. W programie zwiedzania były miejsca związane z historią Polski, takie jak: Łazienki Królewskie, Pałac króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie, Grób Nieznanego Żołnierza, plac Zamkowy z jego otoczeniem, w tym Zamek Królewski, Kolumna Zygmunta oraz piękne kamieniczki na Starówce.

Dużo emocji wzbudziło warszawskie metro. Dzieci interesowały się nie tylko samą jazdą tą podziemną koleją, ale także sprawdzały, czy są schody ruchome, windy, jak często jeżdżą pociągi itp. Ostatniego dnia pobytu cała grupa udała się do gmachu Sejmu.

Znalazł się także czas, aby odwiedzić biuro Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, gdzie wycieczkowicze częstowali się przygotowanymi dla nich batonami i soczkami oraz opowiedzieli o tym co widzieli.

Wszystkim bardzo podobało się Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD „Helenów” z jego nowoczesną infrastrukturą, gdzie cała grupa wraz z opiekunami codziennie udawała się na wypoczynek i nocleg.

KOSZALIN. Sukcesem zostały zwieńczone starania Oddziału Okręgowego TPD w Koszalinie o nazwanie imieniem Towarzystwa Przyjaciół Dzieci jednego z rond w Kołobrzegu, znanym nadmorskim miasteczkiem – kurorcie. Radni Kołobrzegu poparli wniosek, aby uhonorować dorobek i ogromną aktywność stowarzyszenia w prowadzeniu działalności potrzebnej dzieciom, młodzieży i starszym mieszkańcom. Od wielu lat koszalińskie TPD w wielu aspektach współpracuje z kołobrzeskim samorządem, co przyczynia się do realizacji inicjatyw podejmowanych dla dobra dzieci.

Po jednogłośnie wydanym wyniku głosowania Radnych na temat ronda TPD postanowiono, że wyróżnionym miejscem w mieście zostanie jedno z rond przy Parku im. Antoniego Szarmacha. Prezes koszalińskiego TPD Henryk Zabrocki w swojej wypowiedzi zamieszczonej w kwietniowym numerze „Świata Dziecka” powiedział, że decyzja ta jest niezwykle trafna, gdyż kojarzy się z wybitnym, niestety nieżyjącym już działaczem, którego pamięć w ubiegłym roku została uhonorowana nadaniem jego imienia ognisku TPD „Słoneczko” w Kołobrzegu. Warto dodać, że położone w miejscu spacerowego ronda, odwiedzane jest nie tylko przez mieszkańców, ale też przez wczasowiczów i kuracjuszy.



ZŁOTÓW. IV Wielkopolski Festiwal Piosenki Musicalowej odbył się w maju br. w Złotowie. Projekt był współfinansowany z budżetu Samorządu Województwa Wielkopolskiego i środków Zarządu Powiatu Złotowskiego. Organizatorem tego przedsięwzięcia kulturalnego był Oddział Miejski Towarzystwa Przyjaciół Dzieci przy współpracy z Powiatowym Ogniskiem Pracy Pozaszkolnej, Złotowskim Domem Kultury i wyżej wymienionymi podmiotami współfinansującymi wydarzenie. W festiwalu uczestniczyli utalentowani wykonawcy w grupach wiekowych 11-14 i 15-19 lat z województwa wielkopolskiego.

Musical to forma teatralna łącząca grę aktorską, śpiew i ruch, ciesząca się dużym powodzeniem publiczności oraz zainteresowaniem grup dzieci i młodzieży, występujących na festiwalu. Od dawna TPD w Złotowie dba o rozwój talentów muzycznych już od najmłodszych dzieci np. organizując *Miejski Festiwal Piosenki Przedszkolaków*, czy odbywające się co roku koncerty pod nazwą *Młodzi w Rytmie Niepodległej*.

IV Wielkopolski Festiwal Piosenki Musicalowej nie tylko kontynuuje muzyczne pasje, ale przyczynia się także do rozwijania wokalnych umiejętności i poziomu wykonania młodych adeptów sztuki wokalne. Świadczą o tym choćby burzliwe oklaski publiczności, nagradzające ich występy. Opiekę merytoryczną nad młodymi wykonawcami sprawowała: dyrektorka POPP Aldona Chamarczuk i nauczycielka śpiewu Weronika Chałubek. Wszyscy uczestnicy festiwalu otrzymali dyplomy, a laureaci również nagrody rzeczowe.



BIELSKO-BIAŁA. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Białymstoku zorganizowało w czerwcu br. Festyn Rodzinny w prowadzonym przez TPD Niepublicznym Przedszkolu „Słoneczko” z Oddziałami Integracyjnymi. Wydarzenie przyciągnęło nie tylko rodziców dzieci, ale także babcie, dziadków, przyjaciół i znajomych. Atrakcji nie brakowało. Panie wycho-

wawczyńnie bardzo starannie przygotowały dzieci do występów, które co chwilę były nagradzane rzesistymi oklaskami.

Duże zainteresowanie wzbudziła funkcjonariusze policji, którzy opowiedzieli dzieciom o swojej pracy oraz o zasadach bezpieczeństwa. Uczestnicy imprezy mogli z bliska zobaczyć radiowóz policyjny oraz akcesoria służące policjantom do pracy. Zainteresowanie tymi sprawami wykazywali również dorośli, zwłaszcza że mogli zadawać pytania i otrzymywać szczegółowe odpowiedzi na temat zasad przestrzegania bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Nie zabrakło również czasu na takie ulubione rozrywki jak gry i konkursy, malowanie twarzy, co potrafiło upodobić dzieci do postaci ze znanych bajek. Nie obyło się także bez poczęstunku – sałatek, ciast i innych przysmaków przygotowanych przez mamy przedszkolaków. Pojawiła się także gwiazda wydarzenia – miś polarny, wokół którego dzieci tańczyły i robiły sobie z nim zdjęcia. Sylwia Wierzowiecka, autorka nadesłanej do redakcji korespondencji, podkreśla, że festyn rodzinny to inicjatywa sprzyjająca nawiązywaniu dobrych relacji międzyludzkich, cenna w budowaniu więzi społecznych.

Podczas festynu nie brakowało także chętnych do wsparcia finansowego przedszkola z myślą o potrzebach dzieci.



ELBLĄG. Kierunki działalności, potrzebne nie tylko dzieciom, ale także rodzicom i innym dorosłym mieszkańcom, prowadzi Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Elblągu. Zorganizowano m.in. bezpłatne poradnictwo pedagogiczne, psychologiczne, prawne oraz zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży. Dla rodziców i opiekunów prawnych dostępne są warsztaty kompetencji wychowawczych z terapeutą do spraw uzależnień.

Działania te kierowane są przede wszystkim do rodzin ubogich, borykających się z różnego rodzaju problemami natury społecznej - czytamy w informacji na stronie elbląskiego TPD. - Pomocą objęte są szczególnie rodziny z problemem przemocy i uzależnień oraz dzieci i młodzież z zaburzeniami, z trudnościami w funkcjonowaniu w rodzinie, szkole, w kontaktach z rówieśnikami. Na wsparcie mogą liczyć także rodzice, którzy mają kłopoty wychowawcze z dziećmi. Cenną inicjatywą jest również realizacja projektu Senior +, mającą na celu zapobieganie marginalizacji osób starszych oraz integrację z młodym pokoleniem. Zadania są prowadzone przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w ramach programu „Integralny system pomocy dziecku i rodzinie”, współfinansowanego ze środków Wojewody Warmińsko-Mazurskiego.

Nie zapomina się także o tradycyjnych inicjatywach Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, w tym o organizowaniu kolonii letnich czy zajęć wakacyjnych w miasteczku, w czasie których preferowane są gry, zabawy i sport na świeżym powietrzu np. kajaki i rowerki wodne. Jest też czas na poważne rozmowy o zapobieganiu uzależnieniom oraz o zdrowym stylu życia. Jak oceniają działacze Towarzystwa, ruch plus rozmowa to bardzo skuteczna i akceptowana przez młodzież i dzieci profilaktyka, możliwa do realizacji dzięki współfinansowaniu przez Miasto i Gminę Elbląg, na które zawsze możemy liczyć.

Opracowała: Irena Malanowska



Podwójny Jubileusz



Fot. TPD Przeworsk

Jubileusz w Przeworsku. Od lewej G. Piestrak, R. Wiśniowski

W Przeworsku w listopadzie ubiegłego roku odbyła się piękna uroczystość z dwóch okazji: obchodów 20-lecia istnienia Koła TPD Pomocy Osobom Niepełnosprawnym i 105-lecia działalności Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.

W mieście i powiecie przeworskim Koło TPD obejmuje pomocą ponad 50 podopiecznych. Dzięki inicjatywom i wsparciu koła podopieczni i ich rodzice uczestniczą w wielu przedsięwzięciach kulturalnych, artystycznych, wyjazdach turystycznych i turnusach rehabilitacyjnych, które umożliwiają im poprawę stanu zdrowia, rozwój zainteresowań oraz poznanie i zwiedzenie wielu ciekawych miejsc. Przewodniczący Ryszard Wiśniowski wraz z żoną Janiną i członkami Zarządu organizuje również pomoc materialną i rzeczową dla podopiecznych koła, a także w skuteczny sposób pozyskuje środki finansowe z różnych dotacji, jak również ze środków pochodzących z odpisu 1,5% podatku. Dzięki osobistemu zaangażowaniu członków Koła TPD możliwa jest również pomoc dla niepełnosprawnych



Fot. TPD Przeworsk

TPD Przeworsk, obchody jubileuszowe

podopiecznych w załatwianiu wielu spraw urzędowych oraz rozwiązywaniu problemów i trudności dnia codziennego.

Jubileusze były również okazją do wręczenia podziękowań i odznaczeń. Prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Warszawie **Grzegorz Piestrak** wręczył specjalne podziękowania za długoletnią współpracę dla Burmistrza Miasta Przeworska **Leszka Kisiela**, który od wielu lat wspiera dzieci, a wśród nich młodsze i starsze osoby niepełnosprawne, będące pod opieką TPD. Podziękowania otrzymali również Starosta Przeworski **Dariusz Łapa** oraz dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie **Katarzyna Kowal**. Radny Sejmiku Województwa Podkarpackiego i jednocześnie wiceprezes Zarządu PGE Obrót S.A. **Krzysztof Kłak**, wielki przyjaciel osób niepełnosprawnych, otrzymał podziękowanie za wieloletnie wsparcie podopiecznych Koła TPD.

Prezes Grzegorz Piestrak wręczył również odznaczenia dla członków Koła TPD Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Przeworsku. Odznakę Przyjaciela Dziecka za pracę społeczną na rzecz dzieci otrzymali **Janusz i Joanna Pawlak** oraz **Halina Prasol**. Odznakę Zasłużonego Działacza TPD otrzymał **Jan Kulpa**, a Medalem im. Dr. H. Jordana został uhonorowany **Stanisław Stafiej**. Godność Przyjaciela Dziecka otrzymał długoletni przewodniczący Koła TPD Pomocy Osobom Niepełnosprawnym **Ryszard Wiśniowski**.



Fot. TPD Przeworsk

TPD Przeworsk, obchody jubileuszowe

Po części oficjalnej uczestnicy wydarzenia dzielili się wspomnieniami i refleksjami na tematy związane z działalnością Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. Nie zabrakło smacznego poczęstunku i dobrej zabawy przy muzyce zespołu Rewir pod kierunkiem **Ryszarda Pawlaka**, wiceprzewodniczącego Koła TPD. Dzieci, młodzież i starsze osoby niepełnosprawne wraz z rodzicami świetnie się bawiły, tańczyły i bardzo miło spędziły sobotnie popołudnie.

Podczas licznych rozmów i wymiany poglądów, w tym o dalszym rozwoju działań sprzyjających dzieciom niepełnosprawnym, największe emocje i zainteresowanie budziła możliwość stworzenia Centrum opiekuńczo-mieszkalnego, gdzie podopieczni Koła TPD mogliby znaleźć nowy dom. Należy dodać, że o wydarzeniu informowały lokalne media, w tym „Życie Podkarpackie”. Informacja na temat jubileuszowych obchodów w Przeworsku zamieszczona została również na stronie internetowej TPD w Przemyślu oraz ZG TPD razem z obszerną galerią fotograficzną.

Irena Malanowska

źródło: TPD Przemyśl

Obrona dziecka przed zagrożeniami w internecie

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w listopadzie 2024 roku zainicjowało ogólnopolską kampanię **#wiemcorobić**, której celem jest zwiększenie świadomości na temat zagrożeń, takich jak child grooming i sextortion. Kampania obejmuje działania edukacyjne i prewencyjne skierowane do dzieci, rodziców oraz nauczycieli i ma pomóc rozpoznawać i przeciwdziałać niebezpieczeństwom kryjącym się w internecie. Inicjatywa, realizowana dzięki wsparciu Pepco, uzyskała patronat honorowy Ministra Edukacji, Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Cyfryzacji, Rzecznika Praw Dziecka oraz Komendanta Głównego Policji, a w jej organizację zaangażowane zostało szerokie grono specjalistów, w tym m.in. sędzia, psychoterapeuta, psychiatra dziecięcy, psycholog, pedagog seksualny oraz przedstawiciele policji. Obecna na konferencji promującej kampanię Wiceminister Edukacji Paulina Piechna-Więckiewicz powiedziała: - *Polki i Polacy wierzą w moc kampanii społecznych. Dlatego cieszę się, że projekt taki jak #wiemcorobić, jest prowadzony i trafia do szkół. Bardzo ważne jest, że w ramach kampanii podkreśla się możliwość samodzielnego zgłaszania zagrożeń przez dziecko. Jesteśmy dumni, że jako Ministerstwo Edukacji Narodowej mogliśmy udzielić patronatu tej kampanii. Mamy nadzieję, że przysłuży się zwiększeniu bezpieczeństwa dzieci.*



Fot. TVP3 Warszawa
Program „Dobrego Dnia” w TVP3 Warszawa. Od lewej J. Szklarska, M. Mroziewicz

Jak zadbać o bezpieczeństwo dziecka w cyfrowym świecie?

Kampania **#wiemcorobić** to szeroko zakrojona inicjatywa, której zadaniem jest zarówno **edukacja, jak i praktyczne wsparcie dzieci, rodziców oraz nauczycieli** w radzeniu sobie z zagrożeniami w internecie. - *Naszym celem jest zwiększenie społecznej świadomości o zjawiskach takich jak **child grooming** i **sextortion** oraz wykształcenie nawyków i reakcji pozwalających chronić się przed tymi niebezpieczeństwami. Zależy nam, aby każde dziecko, które doświadczyło przemocy online, zamiast odpowiadać sprawcy, czym prędzej zgłosiło zdarzenie właściwym instytucjom oraz aby nie wstydziło się, ani nie obawiało oceny czy odrzucenia ze strony dorosłych, którzy powinni je wspierać* – mówi Marta Kwiatek

z Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, koordynatorka Telefonu i czatu zaufania dla dzieci i młodzieży 800119119.pl.

Zmniejszenie stygmatyzacji ofiar oraz zachęcanie do zgłaszania przestępstw to podstawowe założenia kampanii. Kampania skierowana jest również do dorosłych – rodziców i nauczycieli, którym dostarczy narzędzi, w celu skuteczniejszego wspierania dzieci i młodzieży w obliczu zagrożeń. Na stronie internetowej wiemcorobic.pl można znaleźć spot wideo i materiały informacyjne, dotyczące ścieżki postępowania w przypadku zetknięcia się przez dziecko z groomerem lub szantażystą. Można zgłosić takie przestępstwo na specjalnym formularzu, dostępne są także informacje o tym, gdzie szukać wsparcia psychologicznego. Dla nauczycieli i wychowawców zostały przygotowane: do pobrania (nieodpłatnie) film edukacyjny oraz scenariusze lekcji opracowane przez ekspertów; można także skorzystać z instruktażowego webinaru. Zależy nam na zbudowaniu społecznej świadomości i zapewnieniu możliwości konkretnego wsparcia, aby wszyscy odbiorcy – dzieci, ich rodzice i nauczyciele – czuli, że wiedzą, co mogą zrobić w obliczu zetknięcia się z niebezpieczeństwem ze świata online.

Child grooming – psychologiczna manipulacja

Child grooming to proces psychologicznej manipulacji, w której sprawcy powoli zdobywają zaufanie dziecka, by zbliżyć się do niego z zamiarem wykorzystania seksualnego. W ramach kampanii powstały m.in. materiały edukacyjne, które pomogą dziecku nauczyć się rozpoznawać niepokojące sygnały, np. gdy osoba po drugiej stronie ekranu:

- próbuje izolować dziecko od bliskich lub kreować z nim „sekrety”,
- wykazuje podejrzenie dużą uwagę i sympatię wobec dziecka,
- prosi o nagie zdjęcia lub proponuje spotkanie w realu,
- przesyła własne roznegliżowane zdjęcia lub inne materiały pornograficzne.

Ekspertka kampanii, psychoterapeutka Julia Norman, podkreśla: - *Nie wszystkie dzieci potrafią wyczuć, kiedy przekraczane są ich granice, wiele z nich ma też trudności z asertywną obroną swoich granic. Grooming to proces subtelny, jednocześnie bardzo niebezpieczny, dlatego tak ważne jest, by młodzi ludzie wiedzieli, jak się przed nim chronić i aby nie bali się zgłaszać swoich wątpliwości.*

Sextortion – wyrafinowany podstęp

Drugim kluczowym zagadnieniem kampanii jest sextortion – przestępstwo polegające na szantażowaniu ofiary groźbą upublicznienia intymnych zdjęć lub filmów w celu wymuszenia korzyści finansowych. Sprawcy na ogół wykorzystują manipulację i podstęp, aby nakłonić swoje ofiary do udostępnienia kompromitujących materiałów. - *Dzieci często wchodzą w te*

relacje w poszukiwaniu akceptacji i bliskości, ale gdy sprawca zaczyna je szantażować, czują się winne i przestraszone. Ważne jest, by wiedziały, że mają prawo do wsparcia i że istnieją konkretne kroki, które mogą podjąć w celu interwencji. Interwencja to zbieranie dowodów, rozmowa z rodzicami, psychologiem szkolnym, telefonem zaufania lub zgłoszenie sprawy na policji – mówi Magda Mroziewicz, psycholożka szkolna i konsultantka Telefonu i czatu zaufania dla dzieci i młodzieży 800119119.pl, jedna z ekspertek kampanii.

Wsparcie Pepco

Realizacja projektu jest możliwa dzięki wsparciu firmy Pepco. - Cieszymy się, że możemy być częścią tak ważnej inicjatywy, która zwiększa bezpieczeństwo najmłodszych użytkowników internetu i wspiera ich świadomy rozwój w cyfrowym świecie. Jako firma od lat działająca na rzecz dobrostanu rodzin i dzieci wierzymy, że edukacja o zagrożeniach internetowych oraz dostarczanie konkretnych narzędzi ochrony są niezbędne w obliczu wyzwań, które stawia nam dzisiejsza rzeczywistość. Dlatego z dumą wspieramy tę kampanię, aby najmłodsi mogli korzystać z zasobów internetu w sposób bezpieczny i świadomy – mówi Kasia Wilczewska, Head of Corporate Communication Pepco.

Promocja kampanii

Aby zapewnić szerokie dotarcie do odbiorców, informacje o kampanii rozsyłaliśmy do mediów informacyjnych (ogólnopolskich i lokalnych), edukacyjnych, podejmujących tematy związane z technologią i rodzicielstwem, a także do mediów marketingowych i handlowych. O starcie kampanii poinformowały media ogólnopolskie m.in. TVP Info i TVP3. Eksperti kampanii wypowiadali się na temat zagrożeń child grooming i sextortion w audycjach radiowych. Informacje dotyczące kampanii poniosły się w kanałach social media (głównie na portalu Facebook), publikowane przez profile samorządowe, policję i media lokalne, oddziały TPD, patronów oraz partnerów kampanii, a także prywatne osoby.

Od startu kampanii do połowy lutego 2025 r. dotarliśmy do ponad **6 milionów odbiorców** dzięki emisji spotu i Key Visual m.in.:

- na **1692 ekranach** w pociągach PKP Intercity,
- w **167 kinach** na terenie całego kraju,
- w środkach transportu publicznego (w metrze, tramwajach i autobusach w Warszawie oraz autobusach w 7 innych aglomeracjach miejskich).

Dodatkowo wsparliśmy komunikację do młodych odbiorców



emisją Key Visual w **20 galeriach handlowych** w kraju i na nośnikach city digital w największych polskich miastach (Warszawa, Kraków, Poznań, Łódź, Gdańsk, Wrocław, Katowice). Od 7 lutego 2025 r. spot był emitowany przez **14 dni w telewizji publicznej**.

Podważane propozycje

W ciągu ostatniego roku w internecie wykryto ponad siedem razy więcej treści dotyczących seksualnego wykorzystywania dzieci: **85% ofiar to dzieci poniżej 13. roku życia, a 95% to dziewczynki** (dane Ministerstwa Cyfryzacji). W czasie zaledwie ostatnich 12 miesięcy, w porównaniu z rokiem 2023, Polska odnotowała alarmujący – przekraczający 400 proc. – wzrost incydentów związanych z seksualnym wykorzystywaniem dzieci (Min. Cyfryzacji). Bazując na zweryfikowanych danych z raportów NASK („Nastolatki 3.0” 2023, „Nastolatki wobec pornografii cyfrowej” 2022), kampania upowszechnia wiedzę na temat skali zjawiska child grooming i sextortion. W 2023 roku aż **40% nastolatków otrzymało prośbę o nagie zdjęcia, a 20% namówiono na spotkanie**.

Innowacyjność kampanii polega na uwzględnieniu 3. bardzo ważnych perspektyw:

- **dziecka-ofiary** – to pierwszy taki projekt w Polsce, który umożliwia dziecku samodzielne zgłoszenie przestępstwa,
- **rodzica**, któremu kampania dostarcza wsparcie i narzędzia, niezbędne do zadbania o dziecko i o siebie wobec tak trudnego doświadczenia,
- **szkoły**, która często jako pierwsza ma szansę dostrzec sygnały, że z dzieckiem dzieje się coś niepokojącego.

Zaangażowanie w kampanię przedstawicieli różnych instytucji, zawodów i branż pozwoliło na ukazanie w sposób wszechstronny różnych aspektów tego niebezpiecznego zjawiska, obecnego w sieci. Dzięki kampanii #wiemcorobić, stojąc po stronie dziecka i dostarczając rodzicom oraz wszystkim osobom pracującym na co dzień z dziećmi wiedzę na temat przeciwdziałania przemocy w internecie, wspomagamy świadomość dzieci o tym, czym są child grooming i sextortion oraz jak sobie z nimi radzić.

Jolanta Szklarska



Uczestnicy konferencji prasowej #wiemcorobić

Edukacja i wsparcie

TPD w Siedlcach prowadzi różnorodne działania wynikające z obserwacji potrzeb społecznych. Inicjatywy, takie jak troska o edukację i wsparcie rodzin, a także wychodzenie naprzeciw potrzebom seniorów, zrodziły się z przekonania jak ważna jest aktywność na rzecz mieszkańców

Wierzmy głęboko, że fundamentem szczęśliwego dzieciństwa jest świadomy, empatyczny i dobrze przygotowany do swojej roli rodzic, a dbałość o jego rozwój to najcenniejsza inwestycja w przyszłość naszych dzieci. Bycie rodzicem to podróż pełna wyzwań, radości, ale i niepewności. Każde dziecko jest inne, rozwija się we własnym tempie, a jego potrzeby ewoluują z dnia na dzień. To sprawia, że rodzicielstwo jest dynamicznym procesem, który wymaga ciągłego uczenia się i adaptacji do zmieniających się warunków. W TPD Siedlce zdajemy sobie sprawę, że nawet najlepiej wyposażona placówka, najbardziej zaangażowani nauczyciele czy terapeuci nie są w stanie zastąpić tego, co może dać dziecku świadomy, wspierający i kochający rodzic. To właśnie w rodzinie dziecko uczy się podstawowych zasad życia społecznego, czerpie siłę, poznaje świat emocji i buduje poczucie własnej wartości. Dlatego też od lat skupiamy się na intensywnych działaniach skierowanych do rodziców, bo wierzymy, że to właśnie w ich rękach leży klucz do pomyślnego rozwoju dzieci.

Bogata oferta TPD

W Towarzystwie Przyjaciół Dzieci w Siedlcach od dawna dostrzegamy ogromne potrzeby w zakresie rozwoju i edukacji rodziców. Wiemy, że współczesne rodzicielstwo bywa skomplikowane, a natłok informacji z różnych źródeł często dezo-

rientuje. Toteż stawiamy na solidne fundamenty psychoedukacji, czyli konkretne, sprawdzone narzędzia do radzenia sobie z codziennymi wyzwaniami wychowawczymi.

W naszej ofercie znajdują się programy i warsztaty starannie dobrane, tak aby kompleksowo wspierać rodziców w ich roli. Prowadzimy program profilaktyki uniwersalnej Szkoła dla Rodziców i Wychowawców, uczący, jak budować dobre relacje oparte na wzajemnym szacunku, zaufaniu i zrozumieniu. Odchodzimy od autorytarnych metod na rzecz partnerskiego podejścia. Uczymy m.in. zasad Porozumienia bez Przemocy (NVC), czyli komunikacji empatycznej, która pozwala wyrażać swoje potrzeby i uczucia w sposób, który nie rani, a jednocześnie umożliwia efektywne rozwiązywanie konfliktów. Ponadto poruszamy szeroki wachlarz tematów niezwykle istotnych w codziennym życiu rodzinnym. Prowadzimy warsztaty, takie jak:

- *Talenty dzieci. Jak budować na mocnych stronach?*
- W tym szkoleniu pomagamy rodzicom odkrywać i rozwijać naturalne predyspozycje dzieci, wspierając ich w budowaniu poczucia kompetencji.
- *Konflikty. Jak je wspólnie rozwiązywać?* – Ten temat uczy konstruktywnych metod radzenia sobie ze sporami, przekształcając je w okazję do nauki i wzmacniania więzi.
- *Trudna codzienność. Jak sobie z nią radzić?* – Podczas tego spotkania wspieramy rodziców w znajdowaniu skutecznych strategii na zarządzanie stresem oraz wyzwaniami dnia powszedniego.
- *Wypalenie. Co zrobić, aby mieć energię w życiu?*
- W omawianiu tego problemu przypominamy o wadze dbania o własne zasoby i oferujemy narzędzia do regeneracji sił, bo tylko wypoczęty rodzic może w pełni wspierać swoje dziecko.
- *Słowa mają moc. Co i jak mówić, aby budować właściwe relacje?* - Te warsztaty mają na celu uświadomienie uczestnikom, jak wielki wpływ ma język na relacje rodzinne; przekazujemy wiedzę o tym, jak komunikować się w sposób, który buduje bliskość i zaufanie.

Emocje i empatia

W naszych działaniach na rzecz rodziców w tym roku wspiera nas doświadczona specjalistka-facilitatorka Lidia Borkowska, której wiedza i zaangażowanie znacząco wzbogacają oferowane przez nas programy wsparcia i edukacji. Duży nacisk kładziemy na rozumienie i akceptowanie emocji, gdyż jest to klucz do zdrowego rozwoju dziecka, ale także do harmonijnego funkcjonowania całej rodziny. Uczymy, że wszystkie emocje są ważne, zarówno te trudne, jak złość, smutek czy frustracja, jak i te przyjemne, takie jak radość czy ekscytacja. Pokazujemy rodzicom, jak pomagać dzieciom radzić sobie z uczuciami, nie tłumiąc ich, lecz wskazując konstruk-



Fot. Archiwum TPD Siedlce

Seniorzy w Towarzystwie Przyjaciół Dzieci w Siedlcach

tywne sposoby wyrażania, takie jak rozwijanie empatii, czyli umiejętności wczuwania się w położenie drugiej osoby, rozumienia jej sytuacji i uczuć. To właśnie empatia buduje silne więzi, pogłębia wzajemne zrozumienie, pozwala lepiej rozumieć potrzeby dziecka, nieraz wyrażane w sposób niewerbalny.

Nie zapominamy również o samym rodzicu. W codziennym pędzie, natłoku obowiązków w pracy i w domu, łatwo się zapomina o własnych potrzebach. Dlatego na naszych warsztatach i spotkaniach kładziemy nacisk na to, aby rodzice pamiętali o swoich potrzebach. Przypominamy, że aby móc w pełni wspierać dziecko, trzeba najpierw zatroszczyć się o własne zasoby – fizyczne, psychiczne i emocjonalne. Świadomy rodzic to wypoczęty rodzic, który potrafi regenerować siły, wyznaczać granice i dbać o swój dobrostan. Nie jest to egoizm, lecz konieczność: tylko z pełnego "zbiornika" możemy dawać innym. Dlatego dostarczamy narzędzia do zarządzania stresem, stosowania technik relaksacyjnych i budowania zdrowych nawyków, które wspierają rodziców w codzienności.

Nasze warsztaty i szkolenia cieszą się dużym zainteresowaniem. Przyciągają zarówno młodych rodziców, stawiających pierwsze kroki w rodzicielstwie, potrzebujących wsparcia w początkach tej drogi, jak i tych z większym doświadczeniem, szukających nowych inspiracji, chcących odświeżyć swoją wiedzę lub zmierzyć się z nowymi wyzwaniami wychowawczymi. Ta różnorodność uczestników sprzyja wymianie doświadczeń, wzajemnemu wsparciu, czy nawet budowaniu nowych znajomości; w sumie są to bardzo istotne wartości. Każdy, niezależnie od wieku dziecka, sytuacji rodzinnej czy doświadczenia, znajdzie u nas zrozumienie i wsparcie.

Cieszą informacje od rodziców biorących udział w warsztatach, jak również od instytucji pomocowych. Wynika z nich, że zauważalne są pozytywne zmiany: poprawa relacji rodzinnych, lepsze funkcjonowanie całej rodziny, ale także w funkcjonowaniu społecznym osób, które uczestniczą w naszych warsztatach. Zauważa się większą otwartość, radość życia i ogólnie lepszy komfort życia uczestników naszych programów. Oznacza to dla nas, że nasze działania mają realny wpływ na życie siedlczan. Uważamy, że dając rodzicom praktyczne narzędzia do budowania harmonijnych relacji, sprzyjamy tworzeniu odpowiedzialnych i lepszych rodzin, a co za tym idzie, bardziej empatycznego i silniejszego społeczeństwa.

Łączenie pokoleń

Inna inicjatywa, która rozwija się dzięki prężnemu działaniu TPD w Siedlcach to - zgodnie z naszym statutem - działanie na rzecz osób w wieku emerytalnym. Widząc ogromną wartość w łączeniu pokoleń, prowadzimy Poranki Dobrej Energii – projekt skierowany do seniorów z naszego miasta, który w piękny sposób wpisuje się w naszą misję budowania mostów międzypokoleniowych, zapobiegając zarazem izolacji i osamotnieniu ludzi starszych.

W dzisiejszym świecie, mimo postępu technologicznego i łatwości komunikacji, coraz powszechniej daje o sobie znać problem samotności, zwłaszcza wśród seniorów. W naszym oddziale TPD zawsze docenialiśmy wartość kontaktów międzypokoleniowych, zarówno dla najmłodszych, czerpiących z mądrości i doświadczenia starszych, jak i dla seniorów, którzy dzięki kontaktom z dziećmi i młodzieżą czują się potrzebni, aktywni i pełni życia. Poranki Dobrej Energii są tego najlepszym przykładem. Uczestnicy spotykają się, by wspólnie spędzać czas w atmosferze wzajemnego szacunku i radości.

Integracja jest słowem kluczowym: służą jej rozmowy, dzielenie się wspomnieniami, ale też planowanie przyszłych działań. Podczas spotkań nie brakuje humoru, często rozbrzmiewają śpiewy, jest nawet taniec. Jak wiadomo ruch to zdrowie, więc także dbamy o wspólną gimnastykę i ćwiczenia, co w sumie sprzyja witalności.

Poranki Dobrej Energii to także bogaty program kulturalny i artystyczny. Regularnie organizujemy wspólne wyjścia do kina i muzeów, co poszerza wiedzę o historii i sztuce. Lubiane są również zajęcia manualne. W wykonaniu naszych podopiecznych powstają kwiaty, palmy wielkanocne i różne ozdoby świadczące o kreatywności młodszych i starszych, ale także budujące poczucie wspólnoty i satysfakcji z osiągniętych rezultatów. Obecność i zaangażowanie starszych osób wzbogaca wspólnotę, stanowi cenne źródło mądrości i inspiracji dla młodszych pokoleń. Dzięki Porankom Dobrej Energii seniorzy tworzą grupę, w której uczestnicy dbają nawzajem o siebie, aktywnie uczestniczą w życiu miasta, pokazując, że jesień życia może być pełna pasji i radości. Należy podkreślić, że ta inicjatywa rozwija się dzięki ogromnemu zaangażowaniu wieloletniej działaczki naszego Towarzystwa Barbary Lewandowskiej, będącej także wolontariuszką i założycielką Środowiskowego Ogniska Wychowawczego TPD w Siedlcach. Dzięki jej energii i wizji działania upowszechnia się przekonanie, że wiek to tylko liczba, a prawdziwa radość i aktywność mogą towarzyszyć nam przez całe życie, że seniorzy są ważną i cioną częścią naszej lokalnej społeczności.

Magdalena Trykowska
Prezes TPD w Siedlcach

**Dzieci potrzebują
Twojego wsparcia!**

W swoim PIT
PODARUJ 1.5% PODATKU
podopiecznym 300
środowiskowych ognisk
i świetlic TPD w całym kraju

W odpowiednią rubrykę wpisz:
KRS 0000114345

W imieniu dzieci, za pomoc dla nich,
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
serdecznie dziękuje

To jest moje miejsce

Napisała o sobie i swojej pracy dla dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji. O tym, jak z pasją i determinacją starała się o lepsze warunki lokalowe dla podopiecznych świetlicy „Parasol”, o nagrodach i słowach uznania, które są zaszczytem, ale przede wszystkim dodają energii do podejmowania trudnych wyzwań

Moja droga zawodowa związana z pracą z dziećmi rozpoczęła się w 2008 roku. Już wtedy czułam, że jest to moje miejsce. Spełniałam się, pracując z małymi dziećmi w różnych projektach unijnych, edukacyjnych i społecznych. Po pewnym czasie dołączyłam do wspaniałego zespołu świetlicy „Parasol” w Kluczborku, działającej w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej. To tam po raz pierwszy zetknęłam się z dziećmi mającymi problemy w szkole i w domu, potrzebującymi szczególnej uwagi i wsparcia, ale również z młodzieżą z trudnościami. Z czasem zdobywałam nie tylko doświadczenie, ale

także zaufanie rodziców i współpracowników. Właśnie wtedy powierzono mi funkcję prezeski Oddziału Miejskiego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Kluczborku. Nie ukrywam, miałam obawy. Czy dam radę? Czy nie zawiodę? Ale wiedziałam jedno - wokół nas jest mnóstwo dzieci, które potrzebują pomocy. I to one stały się moją największą motywacją.

W TPD organizuję wsparcie dla dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Współtworzę projekty edukacyjne, koordynuję wypoczynek letni, a także dbam o zapewnienie dzieciom regularnych posiłków, bo wiem, że często są to jedyne ciepłe dania, jakie otrzymują w ciągu dnia. Szczególnym czasem w naszym „Parasolowym Domu” są Święta Bożego Narodzenia. Wtedy gromadzimy się wspólnie dziećmi, władzami miasta, przedstawicielami oświaty, Sądu Rejonowego, Sanepidu, PCPR, OPS, Komendą Policji, wychowawcami, wolontariuszami i rodzicami, by stworzyć ciepłą, rodzinną atmosferę. Zasiadamy do stołu w gronie około 140 osób. Trudno opisać radość i wzruszenie. Rodzice naszych podopiecznych chętnie włączają się w przygotowania: pieką ciasta, lepią pierogi i uszka. W tym roku wspólnie przygotowaliśmy aż 1700 pierogów! Chcemy pokazać, że można spędzać czas z dziećmi w wyjątkowy, wartościowy sposób w duchu wspólnoty, jaką tworzy nasz „Parasol”.

Są chwile, które szczególnie zapadają mi w serce. Po świętach, gdy pytam dzieci, jak spędziły ten czas, często słyszę: Ale przecież byliśmy razem, pani Angeliko ... – wtedy moje serce pęka na milion kawałków. Jednocześnie myślę: dobrze, że mają nas, TPD i „Parasol”. Ich dobro zawsze stawiam na pierwszym miejscu, nawet jeśli wiąże się to z niezrozumieniem, czy nawet wrogością ze strony innych. Moją misją jest tworzenie bezpiecznej, wspierającej przestrzeni, w której każde dziecko może się rozwijać, uczyć, budować swoją wartość i po prostu być sobą.



Fot. Archiwum TPD Kluczbork

Pod siedzibą „Parasola”

Szybko dostrzegłam, że w dotychczasowych warunkach lokalowych nie jesteśmy w stanie pomóc wszystkim dzieciom, które tego potrzebują. Postawiłam więc sobie za cel stworzenie nowej, dużej świetlicy TPD. Nawet przez chwilę nie wątpiłam w sukces, wierzyłam, że to się uda. Rozpoczęłam rozmowy z władzami miasta Kluczbork, przedstawiając skalę potrzeb i nasze możliwości. Każdemu człowiekowi, bez względu na jego sytuację, warto dać szansę. Często mówię, że chyba urodziłam się w czepek. Bo w ramach projektu unijnego, dotyczącego rewitalizacji dawnej fabryki mebli, pojawiła się możliwość stworzenia nowej siedziby. Dzięki determinacji i sile przekonywania otrzymaliśmy przestronny, piętrowy budynek przeznaczony na działalność TPD. To był jeden z najszczęśliwszych momentów w moim życiu. Potem zaczęła się ciężka, ale satysfakcjonująca praca: udział w radach budowy, planowanie wnętrz, troska o każdy szczegół. Wiedziałam, że to miejsce musi pomieścić co najmniej 60 dzieci i zapewnić komfort pracy wychowawcom. Nasza dotychczasowa świetlica mieściła się w piwnicy, często zalanej, bez środków na remont. Nowa siedziba była dla nas jak wygrana na loterii.

W 2017 roku zostałam uhonorowana nagrodą „Baszta Kluczborska” za wybitne osiągnięcia w pracy społecznej. Było to dla mnie ogromne wyróżnienie, ale i zastrzyk energii do dalszego działania. Podczas ceremonii padły słowa, które na zawsze zapamiętam: *Pracownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Kluczborku. Od początku jej kariera związana jest z pracą z dziećmi w dziale Świetlica Terapeutyczno-Wychowawcza „Parasol”. Nie sposób nie zauważyć jej zaangażowania oraz ciągłego samodoskonalenia. W miarę wolnego czasu pomaga innym potrzebującym. Jest prezeską Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Kluczborku. Lubiana przez dzieci, młodzież i współpracowników. Angelika jest zawsze uśmiechnięta, pełna energii. Dla niej słowa nie da się czy niemożliwe nie istnieją. Można powiedzieć, gdzie diabeł nie może, tam Angelikę pośle.*

W 2019 roku, po dwóch latach intensywnych przygotowań i pracy przy budowie, przeprowadziliśmy się do naszej nowej



Fot. Archiwum TPD Kluczbork

Angelika Pawłowska TPD Kluczbork

siedziby - „Parasolowego Domu”- tak mówimy o świetlicy. W 2023 roku zostałam nominowana i uhonorowana Nagrodą Starosty Kluczborskiego „Plaster Miodu” w kategorii Postawa Społeczna. To była dla mnie wielka niespodzianka i zaszczyt. W 2025 roku zdobyłam tytuł Osobowości Roku za rok 2024 na poziomie powiatu kluczborskiego i województwa opolskiego. Uroczystość wręczenia nagród odbyła się na Zamku Królewskim w Warszawie, co było doświadczeniem i przeżyciem, które zapamiętam na całe życie.



Fot. Archiwum TPD Kluczbork

Angelika Pawłowska wśród swoich wychowanków

Pomaganie innym i praca społeczna to moja druga miłość, zaraz po rodzinie. To właśnie one nadają mojemu życiu sens. Największą nagrodą są dla mnie momenty, gdy dawni wychowankowie wracają jako dorośli ludzie i mówią: *Dzięki temu, co wtedy pani zrobiła, dziś funkcjonuję z czystą kartą.* Tego nie da się opisać ani wycenić. Dla mnie to nie jest praca, to życie. Zawsze mówię, że chodzę nie do pracy, ale z domu do domu. Ale nie jestem w tej drodze sama. Od lat wspiera mnie moja córka, która wychowała się w „Parasolu”, oraz mąż, który od 17 lat cierpliwie znosi fakt, że w domu bywam raczej gościem. To oni dają mi siłę, by nie przestawać.

Angelika Pawłowska
TPD Kluczbork

Inwestycja w rozwój młodego pokolenia

*Rozmowa z Przemysławem Wojciechowskim z Kulczyk Foundation,
koordynatorem programu „Żółty Talerz”*



Wkrótce będziemy obchodzić 10-lecie współpracy Towarzystwa Przyjaciół Dzieci z Kulczyk Foundation, zapoczątkowanej i prowadzonej dzięki inicjatywie jej szefowej Dominiki Kulczyk. Jak zrodziła się nazwa „Żółty Talerz”, która przyjęła się w placówkach TPD, jest popularna i lubiana?

Nazwa „Żółty Talerz” powstała jako symbol radości, ciepła i pozytywnej energii, które mają towarzyszyć dzieciom podczas posiłków. Kolor żółty budzi skojarzenia ze słońcem, radością i uśmiechem, ale również bezpieczeństwem i opieką. Chcieliśmy, żeby jedzenie kojarzyło się z czymś przyjemnym. Cieszymy się, że „Żółty Talerz” stał się nośnym i rozpoznawalnym znakiem programu.

Dlaczego właśnie żywienie dzieci zostało podjęte przez Fundację do wdrażania i szerokiej realizacji przez wybrane organizacje, w tym Towarzystwo Przyjaciół Dzieci?

Jako fundacja od samego początku podejmujemy tematy tabu, trudne, niezaopiekowane. Takie, o których się nie mówi albo nie ma danych, które potwierdzałyby skalę problemu. Jednym z nich jest niedożywienie dzieci. Właściwa dieta ma fundamentalne znaczenie w dorastaniu małego człowieka. Wpływa nie tylko na jego zdrowie, ale też właściwy rozwój i możliwości edukacyjne. W Polsce wiele osób - szczególnie w środowiskach zagrożonych wykluczeniem - nie ma codziennego dostępu do wartościowych posiłków. Do warzyw, owoców, białka. Niech nie zmyli nas podnoszona w mediach plaga otyłości wśród nieletnich - to jest ten sam problem. Niedożywienie to nie tylko głód, to także brak odpowiedniego jedzenia, które przynosi korzyści dorastającemu organizmowi. Dlatego tak dużą wagę przywiązujemy też do edukacji żywieniowej.

Współpraca z organizacjami takimi jak TPD umożliwia dotarcie do dzieci w całym kraju oraz realne wsparcie ich codziennego życia i realizację naszego „efektu domina”. Wiarygodni partnerzy pozwalają nam również na to, aby nasz program miał charakter kompleksowy - bo to nie tylko dofinansowanie posiłków, ale również edukacja obejmująca zarówno dzieci, jak też ich opiekunki i opiekunów.

Powstało wiele inicjatyw trafiających w atrakcyjnej formie do dzieci i młodzieży. Na przykład akcja „Zdrowo Nakręcenie”. Na czym ona polega?

Konkurs „Zdrowo Nakręcenie” to jedna z kreatywnych inicjatyw programu, której celem jest promowanie wiedzy o zdrowym żywieniu w przyjemny i angażujący sposób. Projekt polega na tworzeniu przez dzieci, wspólnie z opiekunkami i opiekunami, krótkich filmów edukacyjnych, w których pokazują, jak uczą się przygotowywać zdrowe, smaczne potrawy oraz

jak rozumieją ideę programu „Żółty Talerz”. To także angażująca forma zabawy - uczestnicy stają się twórcami i ambasadami zdrowego stylu życia w swoim środowisku. Filmiki nadesłane w trzech edycjach konkursu można zobaczyć na stronie internetowej programu.

W świetlicach i ogniskach środowiskowych TPD uczestniczących w programie „Żółty Talerz”, dzięki wsparciu finansowemu Fundacji, wygospodarowano miejsca na urządzenie kuchni i wyposażenie w sprzęt służący do przygotowywania zdrowego jedzenia. Jakie warunki trzeba spełnić, by otrzymać fundusze na te cele?

Żółty Talerz to przede wszystkim program wspierający żywienie i edukację żywieniową dzieci. Co roku staramy się też organizować dodatkowe działania. W IX edycji był to właśnie konkurs grantowy na remont czy doposażenie kuchni. Dzięki niemu trzy placówki biorące udział w programie „Żółty Talerz” otrzymały środki, które pozwolą im przygotowywać posiłki w lepszych warunkach. O dodatkowych inicjatywach informujemy zawsze wszystkich uczestników danej edycji programu.

Powstała lista zalecanych produktów opracowana przez naukowców z Instytutu Nauki i Żywnienia Człowieka w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW). W oparciu o wiedzę naukową rozwija się działalność edukacyjna skierowana nie tylko do dzieci, ale i dorosłych np. organizowanie warsztatów dla osób prowadzących placówki TPD w terenie. Proszę o bliższe naświetlenie tego tematu.

Edukacja żywieniowa i równościowa dla dzieci w programie „Żółty Talerz” realizowana jest poprzez warsztaty edukacyjno-kulinarne prowadzone stacjonarnie w Pracowni Efektu Domina w Warszawie oraz online dla placówek w całej Polsce. W ramach warsztatów dzieci uczą się przygotowywać zdrowe, kolorowe potrawy zgodne z listą produktów „Żółtego Talerza” i poznają nowe smaki. Lista zalecanych produktów opracowana przez ekspertki z SGGW stanowi fundament programu. Dodatkowo, przy współpracy z ekspertkami i edukatorami, przygotowaliśmy gotowe scenariusze zajęć lekcyjnych do realizowania w placówkach czy szkołach. Scenariusze obejmują zarówno edukację żywieniową, jak i edukację równościową. Dla kadry placówek biorących udział w programie realizujemy warsztaty wspierające pracę z dziećmi. Takie zajęcia prowadzą psycholożki dziecięce, żywieniowe oraz dietetyczki. Z naszego punktu widzenia istotne jest to, aby realizowane przez nas projekty posiadały komponent edukacyjny pozwalający na zmianę postaw i świadomości. To inwestycja w przyszłe pokolenia. Dzięki temu nasze inicjatywy realnie prowadzą do wielopłaszczyznowych, długofalowych zmian.

Siedziba „Żółtego Talerza” przy ulicy Ogrodowej w Warszawie jest często odwiedzana przez grupy podopiecznych.



Dzieci z TPD na tle pracowni Efekt Domina w Kulczyk Foundation

cznych TPD, nieraz przyjeżdżających z odległych miejscowości. Jak przebiegają te wizyty i jaką wiedzę czy umiejętności dzieci i młodzież zdobywają podczas tych spotkań?

Pracownia Efektu Domina przy ul. Ogrodowej to serce programu „Żółty Talerz”. Podczas realizowanych tam warsztatów dzieci oraz ich opiekunowie uczestniczą w praktycznych warsztatach kulinarnych, połączonych z częścią teoretyczno-edukacyjną. Dzieci uczą się przygotowywać zdrowe posiłki, poznają zasady zbilansowanej diety, jak również zasady równości w kuchni (i nie tylko). To także okazja do integracji z rówieśnikami z innych placówek, ponieważ często łączymy grupy pochodzące z różnych miast i miejscowości. Wierzymy, że atmosfera troski oraz wspólne gotowanie pozytywnie wpływają na nawyki żywieniowe najmłodszych. Dodatkowo wizyta w Pracowni Efektu Domina to dla dzieci okazja do wycieczki, zmiany otoczenia, zobaczenia i doświadczenia czegoś nowego. Wiemy, że są to spotkania, które pozostają w ich pamięci przez dłuższy czas.

Czy na podstawie dziesięcioletnich doświadczeń w realizacji programów „Żółtego Talerza” można stwierdzić, że wiedza o zdrowym żywieniu, często poprzez dzieci z placówek TPD, upowszechnia się w rodzinach, a nawet w lokalnej społeczności?

Lata realizacji programu pokazują, że dzieci stają się ambasadami zdrowego stylu życia, przekazując wiedzę rodzicom, opiekunom i swojemu otoczeniu. Przynoszą do domów i placówek przepisy oraz wiedzę, opowiadają o zasadach zdrowego żywienia, namawiają rodziców i opiekunów do zmian w codziennym gotowaniu. Edukacja dzieci jest skutecznym narzędziem zmiany społecznej. Z drugiej strony mamy świadomość złożoności tego problemu i wyzwań, które ciągle nam towarzyszą. Problem, z którym się mierzymy wspólnie - również z partnerami takimi jak Towarzystwo Przyjaciół Dzieci - jest złożony i niestety wszystko wskazuje na to, że przed nami jeszcze wiele pracy...

W opinii działaczy TPD „Żółty Talerz” jest inicjatywą niezwykle pożyteczną, wzbogacając działalność naszej organizacji o nowoczesne elementy niezbędne dla zdrowego rozwoju młodego pokolenia. Czy w planach na przyszłość promowanie idei „Żółtego Talerza” będzie kontynuowane, a nawet rozwijane?

Zdecydowanie tak. „Żółty Talerz” to projekt długofalowy. Fundacja planuje nie tylko kontynuować dotychczasowe działania, ale także rozwijać program o nowe elementy, jeszcze lepiej odpowiadające na potrzeby dzieci i ich środowisk. Planujemy nowe formy warsztatów, rozszerzanie działań edukacyjnych, a także intensyfikację współpracy z lokalnymi partnerami, by jeszcze skuteczniej promować zdrowe żywienie w całej Polsce.

Dziękuję za rozmowę
Rozmawiała **Agnieszka Zasępa-Janik**



Żółty Talerz, zajęcia Przemysława Wojciechowskiego z dziećmi

Atrakcyjna wizyta

Pierwsza Dama Agata Kornhauser-Duda odwiedziła uczestników zimowiska w Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD „Helenów”

Od kilku lat TPD Legnica organizuje wypoczynek dla swoich podopiecznych w „Helenowie”. W lutym br. legnickie TPD zorganizowało zimowisko ponownie w tym ośrodku, położonym wśród lasów, z bliskim dojazdem do centrum stolicy. Pobyt w placówce rozpościerającej się na kilkunastohektarowym zadrzewionym terenie, w którym dzieci z niepełnosprawnościami mają zapewnione bardzo dobre warunki do rehabilitacji, nauki i praktycznych zajęć był dla uczestników zimowiska okazją do integrowania się, rozmów z niepełnosprawnymi kolegami czy pomaganiem przy niektórych czynnościach. A podczas pogadanek i przy ognisku zorganizowanym z okazji 80-lecia działalności TPD w Legnicy uczniowie dowiedzieli się również, że ośrodek obchodził niedawno jubileusz 100-lecia istnienia (od założenia w 1922 r.) dzięki przekazaniu przez małżeństwo Bronisławę i Kazimierza Dłuskich terenu wraz zabudowaniami na ośrodek opiekuńczy dla dzieci biednych, osieroconych, chorych, niedożywionych, z innymi potrzebami. Warto wiedzieć, że Bronisława była rodzoną siostrą Marii Skłodowskiej – Curie, która odwiedzała „Helenów” i wspierała darami. Obecnie ponad 180 dzieci i młodzieży korzysta z kompleksowej, specjalistycznej rehabilitacji, opieki oraz nauki w szkołach znajdujących się na terenie ośrodka. Funkcjonuje tu również przedszkole dla niepełnosprawnych dzieci.

Kazimierz Pleśniak, prezes Oddziału Okręgowego TPD w Legnicy podkreśla, że wielką atrakcją dla uczestników zimowiska jest wizyta Pierwszej Damy Agaty Kornhauser-Dudy, która już szósty raz je odwiedza. Legnickie dzieci bywały także gośćmi w Pałacu Prezydenckim. Podczas tych spotkań dzieci opowiadają o swoich sprawach, ale także zadają pytania np. o codzienne obowiązki czy podróże zagraniczne. Tak było i tym razem podczas spotkania w dniu piątego lutego.



Tym razem powitanie Pani Prezydentowej było równie serdeczne jak poprzednie. Dzieci od razu zaczęły opowiadać o tym, co widziały i w następnych dniach zobaczą w stolicy. Wiedzą, że Wawer, gdzie znajduje się „Helenów”, a w pobliżu Centrum Zdrowia Dziecka, to dzielnica Warszawy zachwycająca piękną i bujną przyrodą. Niektóre miejsca w centrum Warszawy koloniści już zdążyli poznać, przed nimi jeszcze plany takie jak zwiedzanie m.in. Zamku Królewskiego, Starówki, cmentarza na Powązkach czy Stadionu Narodowego. – *Bardzo ważne jest zwiedzanie ważnych historycznych obiektów* - podkreślił Prezes Pleśniak – *to zupełnie co innego niż oglądanie ilustracji czy filmów. Dzieci bardzo przeżywają zobaczenie z bliska budowli, pomieszczeń zamkowych czy pomników wybitnych osób i cieszą się, że będą miały o czym opowiadać w domu i rówieśnikom w szkole. Na pewno też na długo pozostaną w ich pamięci spotkanie i ciekawe rozmowy z Pierwszą Damą.*

Gdy po entuzjastycznych powitaniach Pani Prezydentowej wszyscy zajęli miejsca, jeden z uczestników odczytał wiersz o pomocy, przyjaźni, cieplej atmosferze i innych dobrych stronach działania TPD. Następnie, w swobodnej rozmowie, dzieci opowiedziały o swoich zajęciach w szkole oraz zainteresowaniach, takich jak: czytanie książek, udział w rozgrywkach sportowych, czy poznawanie obcych języków. Pani Prezydentowa pochwaliła te zajęcia jako bardzo dobre dla sprawności fizycznej, ale także poszerzające wiedzę i horyzonty myślowe. – *Namawiam Was do nauki języków obcych* – podkreśliła. – *Żyć w otwartym świecie, bez granic. Możecie bez problemu komunikować się ze swoimi rówieśnikami z całego świata. Dlatego tak ważne jest, aby poświęcić nauce języków obcych jak najwięcej czasu.* Zachęcała także do podejmowania zajęć pozalekcyjnych, mówiąc dzieciom: – *Szczerze zachęcam Was do poszerzania horyzontów także poprzez liczne zajęcia*



dotatkowe, konkursy czy olimpiady. Wszystkie podjęte przez Was dodatkowe aktywności zaprocentują w przyszłym dorosłym życiu, a Wy staniecie się bardziej otwarci na świat.

Inny temat dotyczył szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Nawiązując do tych zagrożeń, zwłaszcza w internecie, Pani Prezydentowa powiedziała: - Pamiętajcie, że korzystanie z internetu niesie za sobą szereg niebezpieczeństw. Jednym z zagrożeń czyhających na Was jest wszechobecny w sieci hejt. Ważne jest jednak, by w tym wszystkim pamiętać o drugim człowieku. I dlatego tak ważne jest, abyśmy się wzajemnie szanowali.

Dzieci ze zrozumieniem słuchały słów Pani Prezydentowej, ale zaciękawiały je również jej podróże zagraniczne, toteż zadawały liczne pytania np. o życie i obyczaje w innych krajach. Dowiedziały się, że podróże są wpisane w obowiązki Pierwszej Damy i jeśli wystarcza czasu, to może zaobserwować różniące się obyczaje w innych krajach, a nawet poznać ich ważne problemy, zarówno w Europie, Ameryce, Afryce czy Azji. Padło również pytanie o to, co Para Prezydencka planuje robić po zakończeniu kadencji. W odpowiedzi dzieci usłyszały, że nie wiadomo, żadnych wiążących planów na razie nie ma.



Na koniec spotkania Pani Prezydentowa cierpliwie pozo-
wała do zdjęć, które dzieci chciały mieć w swoich smart-
fonach. Starczyło także czasu na rozmowę z dyrektką „Hele-
nowa”, opiekunami zimowiska, podziękowanie Kazimierza
Pleśniaka za dotychczasowe spotkania z dziećmi, który do-
dał, że Pani Prezydentowa obiecała dalsze przyjacielskie
kontakty z TPD, gdyż jako nauczycielka z zawodu ma potrze-
bę spotkań z młodymi ludźmi oraz wspierania organizacji,
które im pomagają. Prezes Pleśniak mówił również o zasłu-
gach gospodarza „Helenowa” dyrektora Zbigniewa Drzewiec-
kiego, roztaczającego od strony organizacyjnej pieczę nad
wydarzeniem. Na pożegnanie żona Prezydenta RP Agata
Kornhauser-Duda wyraziła radość ze spotkania w „Heleno-
wie” oraz przekazała dzieciom drobne prezenty.

O wizycie naszej Pierwszej Damy, Agaty Kornhauer-Dudy
w „Helenowie”, informacja znajduje się na oficjalnej stronie
internetowej: www.prezydent.pl/malzonka-prezydenta

Irena Malanowska

Wawer jest jedną z 18 dzielnic miasta stołecznego Warszawy oraz największą
pod względem powierzchni dzielnicą Stolicy, ale jednocześnie najrzadziej
zaludnioną. Wawer leży w prawobrzeżnej części miasta, toteż do centrum miasta
trzeba jechać przez most na Wiśle.

Co mi dało Ognisko Towarzystwa Przyjaciół Dzieci

*Środowiskowe Ognisko Wychowawcze TPD jest miej-
scem, w którym dzieci i młodzież są otoczone opieką,
uczestniczą w zajęciach rozwojowych, dzięki czemu
uzyskują szansę na dobre, wartościowe życie. Wspom-
nienie Remka, dorosłego już podopiecznego Ogniska
jest o tym, jak Towarzystwo Przyjaciół Dzieci pomaga
młodym ludziom wejść na dobrą drogę życia.*

Zuzia lubiła dbać o porządek w naszym Ognisku. A kiedy
ktoś ją zapytał, dlaczego z takim zapalem zamiata podłogę,
odpowiedziała: bo to mój drugi dom. Nie wszyscy myśleli
i czuli tak jak Zuzia. Dla niektórych było to po prostu miejsce,
gdzie mogli zagrać w ping-ponga i nieźle narozrabiać, nie-
stety. Nawet kiedyś ze złością wybili kilka szyb. Ale jednak
później sami zdemonstrowali okna, żeby je zanieść do szklarza.
Dlaczego zależało im na naprawieniu szkody? Na czym mo-
gło zależeć podwórkowym nastoletnim łobuzom?

Myślę, że widzieli i czuli to, co ja. Widzieli i czuli, że w Ognis-
ku są dla kogoś ważni. Ktoś wyciągał ich za uszy ze złych
szkolnych ocen, z jedynek, stawał na głowie, żeby organi-
zować wyjazd na wakacje, dwoił się i troił, żeby mieli coś do-
brego do zjedzenia na podwieczorek, a także mogli pożyte-
cznie i miło spędzić czas w przyjemnym otoczeniu. W końcu
większość z nas włączyła się w te starania i zajęcia. Poma-
galiśmy w organizowaniu imprez, w zakupach, porządkach,
nawet przy malowaniu ścian. A pierwsza w życiu kolonia
w Tczewie to najwspanialsze, z całą pewnością niezapom-
niane dla wielu z nas wakacje.

W Ognisku zawiązywały się nasze młodzieńcze przyjaźnie.
Niektóre trwają, inne się gdzieś rozmyły. Ale teraz czasem
wracają za sprawą internetu. Szukamy się, rozmawiamy,
wspominamy lata, kiedy w Ognisku na Górczewskiej tętniło
życie, nasze życie, gdy razem siadaliśmy do stołu, rozgry-
waliśmy między sobą turnieje, rozwijaliśmy nasze zdolności:
jedni plastyczne, inni taneczne, jeszcze inni wokalne, spor-
towe czy kulinarne oraz gdy wspólnie dobrze bawiliśmy się,
nie tylko na dyskotekach. Rozmawialiśmy o wszystkim, bo był
ktoś, kto chciał nas wysłuchać. Wycieczki, rajdy, zimowiska,
kolonie, piosenki przy płonącym ognisku; tak wiele się działo,
jedno wspomnienie przywołuje lawinę kolejnych!

Dorośliśmy, a nasze Ognisko zostało zamknięte. Ruszy-
liśmy w różne strony. Niektórzy z nas mają już swoje dzieci.
Inni zdobywają wykształcenie. Są też tacy, którzy po prostu
nieźle zarabiają. Wiem też o tragediach, którym niestety nie
udało się zapobiec.

Ważne, żeby dostrzegać, że Ognisko to szansa. Chciałbym,
aby każdy umiał ją wykorzystać. W którymś momencie zrozu-
miałem, jak ważna jest ta szansa i jak wiele wniosła w moje
życie. Wiem o tym dobrze jako wychowanek ŚOW TPD.
Pracuję, ale jestem także wolontariuszem i na ile mogę oraz
potrafię, staram się pomagać w daniu tej szansy innym.

Opracowanie: (IM)

Ognisko Wychowawcze mieści się w pojęciu placówek wsparcia dziennego,
o których mowa w Ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
Gmina może zlecić realizację tego zadania innym podmiotom, w tym Towarzystwu
Przyjaciół Dzieci prowadzącemu m.in. Środowiskowe Ogniska Wychowawcze.

Imię autora wspomnienia zostało zmienione.



Rehabilitacja i radość

Ośrodek w Głazie to niepubliczna placówka, która łączy wypoczynek, terapię i przygodę w jednym, wyjątkowym miejscu. Przez cały rok oferuje dzieciom i młodzieży z całej Polski turnusy i atrakcje, które wspierają ich rozwój, zdrowie i samodzielność

W samym sercu natury, w malowniczym Głazie, prowadzi działalność Dom Wczasów Dziecięcych TPD – ośrodek, który od lat cieszy się niesłabnącym zaufaniem rodziców i opiekunów jako miejsce, gdzie dzieci z całego kraju odzyskują radość, a rehabilitacja staje się przyjemnością. Prowadzony przez Oddział Okręgowy Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Kaliszu, działa przez cały rok, oferując bogaty program wypoczynkowy i terapeutyczny. Placówka specjalizuje się w organizacji zielonych szkół, kolonii, zimowisk, a także turnusów rehabilitacyjnych i specjalistycznych. Wśród nich znajdują się m.in. turnusy rekreacyjno-sportowe, z nauką jazdy konnej, programem psychoterapeutycznym, korekcją wad postawy oraz nauką samodzielnego funkcjonowania z niepełnosprawnością.

Ośrodek dysponuje nowoczesnym zapleczem terapeutycznym, w tym gabinetem rehabilitacji ruchowej, salami do fizykoterapii i ćwiczeń fitness. Na dzieci czekają również zajęcia z hipoterapii, logopedii, integracji sensorycznej, terapii ręki, rewalidacji, hydroterapii oraz spacerów nordic walking. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się zajęcia z wykorzystaniem kombinezonów Dunag 2 – innowacyjnych w rehabilitacji dzieci z zaburzeniami neurologicznymi. Miłośnicy

przyrody i aktywnego wypoczynku mogą korzystać z oferty agroturystycznej, jazdy konnej oraz rowerów turystycznych czy rowerków wodnych.

Niedawno ośrodek gościł podopiecznych fundacji Sawanci z Gliwic. Opiekunom podobała się panująca tu doskonała atmosfera, chwalono zaangażowanie profesjonalnej kadry, uznanie wzbudził także szeroki wachlarz zajęć dostosowanych do indywidualnych potrzeb dzieci.

- Na turnusie tygodniowym jesteśmy już tutaj czwarty raz. Przyjeżdżamy do ośrodka zazwyczaj w maju, ponieważ mamy wtedy dużo słońca i korzystamy w pełni z uroków tego miejsca, z tej pięknej natury, która nas otacza. Uwielbiamy tu być, właśnie w tym miejscu, gdzie możemy wypoczywać i integrować się. Dzieci są pełne szczęścia, czują się bezpieczne. To takie nasze dobre miejsce na ziemi - relacjonuje Marta Dobkowska, koordynator z fundacji Sawanci w Gliwicach.

- Zachęcamy do odwiedzania tego miejsca, ponieważ po pierwsze to natura, po drugie świetne jedzenie, personel przemyśli, zawsze potrafi dostosować posiłki do diety dzieci, które wymagają specjalnego żywienia, nie ma żadnych problemów z załatwieniem czegośkolwiek. Jest mnóstwo atrakcji,

Dom Wczasów Dziecięcych TPD w Głazie

zielone szkoły - kolonie letnie - zimowiska - turnusy rehabilitacyjne

www.dwdglaz.com



Czas zabaw i radości

Jednym z licznych przykładów atrakcyjnych imprez były obchody Dnia Dziecka, zorganizowane wspólnie przez Oddział Okręgowy Towarzystwa Przyjaciół Dzieci oraz Collegium Witelona Uczelnię Państwową w Legnicy. Na terenie uczelni odbył się Wielki Festyn Rekreacyjny zorganizowany przez TPD przy dużym wsparciu uczelni. Wzięło w nim udział blisko 1000 dzieci wraz z opiekunami z subregionu legnicko-głogowskiego.

Uczestnicy mieli do wyboru: wesole zabawy, konkursy z nagrodami, zawody sportowe, degustację smakołyków. Była też wielka loteria fantowa z losowaniem nagród specjalnych m.in. roweru ufundowanego przez Starostwo Powiatowe w Legnicy i aparatu fotograficznego - nagrody Prezydenta Miasta Legnicy. Podsumowano także Regionalny Konkurs Plastyczny i Fotograficzny „Moja Mała Ojczyzna”, wręczono wyróżnienia - statuetki „Nade Wszystko Dziecko” oraz Listy Gratulacyjne, o które dla „Niezwykłych Mam” wystąpiły szkolne koła TPD.

Bogaty program obchodów Dnia Dziecka został przygotowany w Centrum Rehabilitacji, Edukacji i Opieki TPD „Helenów”. Tradycyjne dmuchane zamki i zjeżdżalnie, malowanie twarzy, zajęcia plastyczne, zabawy i gry na świeżym powietrzu, sport na wspaniałym wielofunkcyjnym boisku to tylko niektóre z atrakcji. Na plenerowej scenie, jak co roku, można było podziwiać zespoły muzyczne, również z udziałem podopiecznych z niepełnosprawnościami, którzy w „Helenowie” korzystają z profesjonalnej rehabilitacji. Uczestnikami są również uczniowie okolicznych szkół oraz rodziny z dziećmi. Powodzeniem cieszą się stoiska ze zdrową żywnością i różnymi smacznymi przekąskami. Słowem - dla każdego coś miłego i pożytecznego.

Coraz częściej również dzieci na wsi spędzają atrakcyjnie swoje święto. We wsi Franciszkowo, o której pisaliśmy niedawno w „Przyjacielu Dziecka”, Koło Gospodyń Wiejskich wspólnie z mieszkańcami i TPD w Złotowie stara się, aby dzieciom zapewnić jak najwięcej radości. Są lokalne przysmaki, ognisko z kiełbaskami, zabawa w pianie, przygotowana przez Ochotniczą Straż Pożarną, gry i zabawy zorganizowane przez miejscową młodzież. Przykład Franciszkowa pokazuje, że tam, gdzie prężnie działa Koło Gospodyń Wiejskich, można wiele zrobić dla dobra dzieci, ich rodziców i mieszkańców oraz dla całej lokalnej społeczności.



Franciszkowo, przejażdżka w Dzień Dziecka

Fot. TPD Złotów

Fot. Ośrodek DWD w Głazie



cały czas coś się dzieje. Przyjeżdżamy tutaj nie tylko jako przedstawicielki fundacji, ale również jako mamy dzieci z autyzmem. Traktujemy to miejsce jak drugi dom, dzieci lepiej się poznają i dogadują między sobą - mówi Aleksandra Nawrat, specjalistka ds. projektów i fundraisingu w fundacji Sawanci.

Pozytywną opinią o ośrodku dzieli się również Aneta Piecha z Rybnika, mama jednego z uczestników turnusu, 16-letniego Alana ze spektrum autyzmu: *- Jesteśmy tutaj już trzeci raz i podoba nam się bardzo. Są różne zajęcia, w tym z oligofrenopedagogiem i logopedą, z rehabilitacji ruchowej, jest terapia ręki i hydromasaż, w sumie bardzo dobre i pomocne. Świetna jest atmosfera, którą tworzą ludzie. Ważne, że Alanowi się tutaj podoba, bo jest duża przestrzeń, może się wybiegać, wyszaleć. Korzystamy z różnych atrakcji: lubimy rowerki wodne, jeździmy na rowerach i oddychamy świeżym powietrzem. W październiku również tutaj przyjedziemy.*

Dużą popularnością cieszy się hipoterapia. Dom Wczasów Dziecięcych TPD w Głazie w roku 2001 został objęty patronatem Polskiego Towarzystwa Hipoterapeutycznego. Patronat jest przyznawany na każdy rok kalendarzowy. Koń doskonale sprawdza się jako partner w hipoterapii, ponieważ ta forma wsparcia jest sprawdzona i coraz bardziej popularna, choć odbiega od standardowych metod rehabilitacji. Dla dzieci, które są już zmęczone intensywnymi ćwiczeniami w salach rehabilitacyjnych, kontakt z koniem stanowi przyjemną odmianę. Młodzi pacjenci często nawiązują więź ze zwierzęciem, traktując je jak przyjaciela, a same zajęcia postrzegają jako coś radosnego i relaksującego.

- Dzieci są bardzo zadowolone. Czują się tutaj swobodnie. Dzisiaj jeździły na koniach, a jazda jest tak bezpieczna i spokojna, że dzieci niemal zasypiały, więc musiałam je asekurować - dodaje Anna Włosińska, mama Michała i Mateusza.

Anna Styra, hipoterapeuta ośrodka w Głazie, informuje, że w ośrodku jest pięć koni. Niektóre służą do hipoterapii, a inne dla chętnych do jazdy konnej. W turnusach rehabilitacyjnych uczestniczy dużo dzieci z mózgowym porażeniem. Hipoterapia jest wielorozwójową formą terapii, bardzo usprawnia motorykę, pracę układu mięśniowego, rozwija też u dzieci koordynację ruchową, potrafi również wpływać w ten sposób, że dziecko przestaje się bać przestrzeni i wysokości. *- Do osiągnięcia takich efektów służą nam mniejsze konie dla mniejszych dzieci - tłumaczy. - Dzieci przełamują również barierę psychiczną strachu; niektóre z nich boją się otoczenia, boją się konia, zmiany otoczenia, a nawet osoby, z którą są zajęcia. Ale pomagają nam nasze cierpliwe konie. Nie zawsze dziecko chce od razu wsiąść na konia, ale mądre zwierzę tak długo i cierpliwie stoi, aż my przekonamy podopiecznego i hipoterapia odbywa się z powodzeniem - dodaje.*

Dom Wczasów Dziecięcych TPD w Głazie to nie tylko ośrodek wypoczynkowo-terapeutyczny, ale także miejsce, gdzie dzieci czują się rozumiane, bezpieczne i szczęśliwe. To przestrzeń, w której natura spotyka się z profesjonalnym działaniem, a każdy dzień przynosi podopiecznym nowe możliwości służące rozwojowi i radości.

Iwona Domagała

Szansa na terapię i godne życie

Codziennie zajęcia w Środowiskowym Domu Samopomocy TPD w Serocku to dla uczestników możliwość przebywania w przyjaznym środowisku, podejmowania zajęć rozwijających umiejętności i talenty, odczuwania satysfakcji i radości z bycia częścią wspólnoty

W życiu osób z niepełnosprawnościami niezwykle ważna jest ciągłość wsparcia. Edukacja w ośrodkach szkolno-wychowawczych i szkołach specjalnych stanowi bardzo istotny etap w ich życiu, ale nie może być jego końcem. Dlatego tak ważną rolę pełnią placówki, które oferują dalsze wsparcie po zakończeniu edukacji; miejsca, gdzie uczestnicy mogą kontynuować rozwój, utrwalać zdobyte umiejętności i doświadczać realnej integracji społecznej. Jednym z takich miejsc jest **Środowiskowy Dom Samopomocy w Serocku**.

ŚDS w Serocku prowadzony jest przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – organizację o wieloletnich tradycjach i głęboko zakorzenionej misji niesienia pomocy potrzebującym. Celem TPD jest wspieranie dzieci, młodzieży i dorosłych wymagających szczególnej troski, w tym osób z niepełnosprawnościami oraz przewlekle chorych psychicznie, poprzez tworzenie miejsc wsparcia, terapii, edukacji i rozwoju, które zapewniają poczucie bezpieczeństwa, godności i przynależności. Prowadzenie ŚDS w Serocku to jedno z działań realizujących tę misję w sposób konkretny, systematyczny i skuteczny.

ŚDS w Serocku to przestrzeń pełna zrozumienia, akceptacji i profesjonalnej opieki. Dla osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz chorujących psychicznie jest to szansa na utrzymanie i rozwijanie umiejętności społecznych, komunikacyjnych i życiowych. Codzienny pobyt w placówce to czas wypełniony różnorodnymi formami terapii zajęciowej, warsztatami manualnymi, artystycznymi, kulinarnymi, sportowymi i społecznymi. Działania te nie tylko wspierają rozwój uczestników, ale również przeciwdziałają ich izolacji społecznej. Uczestnictwo w zajęciach daje poczucie przynależności, celu, a także satysfakcji z realizowanych zadań. Każdy dzień jest okazją do pracy nad sobą, pokonywania barier, odkrywania i pielęgnowania talentów oraz doświadczania codziennej radości z bycia częścią wspólnoty.

Wsparcie i chwila wytchnienia dla rodzin

Rodzice i opiekunowie osób z niepełnosprawnościami noszą w sobie nieustanną troskę o bezpieczeństwo i przyszłość swoich dzieci. Powierzając ich opiekę innym ludziom,



Fot. Archiwum TPD Serock

Terapeutki opowiadają o codziennych zajęciach w Środowiskowym Domu Samopomocy TPD w Serocku

muszą zdobyć się na ogromny akt zaufania - uwierzyć, że osoby te będą w stanie otoczyć ich dzieci odpowiednią opieką, zrozumieniem i czułością. Towarzyszy im często wewnętrzny konflikt: z jednej strony chcą dać swoim dzieciom szansę na kontakt z innymi, rozwój i niezależność, z drugiej - czują, że nikt nie zrozumie ich potrzeb tak dobrze jak oni sami. Myśl o tym, że ich bliskim mogłoby stać się coś złego, że mogliby zostać zlekceważeni, niezauważeni lub źle potraktowani, budzi głęboki niepokój i lęk, który trudno wyciszyć. Dlatego tak ważne jest, aby stworzyć stabilne, bezpieczne i profesjonalnie prowadzone miejsce wsparcia, które nie tylko wspiera rozwój osób z niepełnosprawnościami, ale również daje ich rodzinom realne poczucie ulgi, zaufania i spokoju, co jest niezwykle ważne dla rodziców, rodzeństwa, opiekunów, którzy na co dzień podejmują się niezwykle trudnego i wyczerpującego zadania całodobowej opieki.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną czy przewlekłe chore psychicznie wymagają ciągłej uwagi, troski i czujności często przez 24 godziny na dobę, przez całe życie; to ogromne obciążenie fizyczne i emocjonalne. Dzięki działalności ŚDS w Serocku, rodziny tych osób mogą „złapać oddech”. Pobyt ich bliskich w placówce staje się momentem wytchnienia, czasem potrzebnym na regenerację, załatwienie spraw osobistych, zawodowych czy po prostu na odpoczynek. Dla wielu rodzin jest to jedyna okazja, by naładować akumulatory i odzyskać siły niezbędne do dalszej opieki.

Jednym z głównych celów działalności ŚDS jest wszechstronna terapia zajęciowa, która pomaga uczestnikom utrwalać nawyki i umiejętności niezbędne w codzien-



Fot. Archiwum TPD Serock

Wspólne zajęcia uczestników ŚDS w Serocku

nym funkcjonowaniu. Praktyczne działania - od gotowania, przez dbanie o higienę, po naukę zachowań społecznych - pozwalają osobom z niepełnosprawnością czuć się bardziej samodzielnymi i sprawczymi. Co więcej, uczestnictwo w życiu placówki sprzyja ich społecznej integracji. Wyjścia do lokalnych instytucji, udział w wydarzeniach kulturalnych, współpraca z innymi organizacjami budują ich poczucie przynależności do społeczności lokalnej.

Akceptacja, godność, bezpieczeństwo

ŚDS to także przestrzeń, w której osoby z niepełnosprawnościami czują się bezpieczne i akceptowane. Kadra to ludzie z pasją, doświadczeniem i otwartymi sercami, którzy każdego dnia starają się stworzyć atmosferę wzajemnego szacunku i empatii. Dzięki temu możliwy jest rozwój, który idzie w parze z zachowaniem godności i indywidualności każdej osoby.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Serocku to ważna instytucja, której rola w życiu osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin jest nie do przecenienia. Dzięki jego istnieniu i działalności możliwe jest kontynuowanie wsparcia nawet po zakończeniu edukacji specjalnej osób z niepełnosprawnościami oraz realna pomoc ich rodzinom. To miejsce dowodzi, że każde życie ma wartość, że integracja z lokalną społecznością jest możliwa i konieczna. Niech przykład placówki w Serocku stanie się inspiracją do wspierania podobnych inicjatyw w całym kraju. Bo każde dziecko, każdy dorosły z niepełnosprawnością ma prawo do rozwoju, szacunku i godnego życia, bez względu na to w jaki sposób ta niepełnosprawność ich ogranicza.

Anna Balcerzak
TPD w Serocku



Ulubionym zajęciem jest sadzenie i pielęgnacja roślin

Fot. Archiwum TPD Serock

Prof. Wiktor Dega: „Jeśli rehabilitacja lecznicza nie będzie ściśle powiązana z rehabilitacją socjalną i zawodową, wynik rehabilitacji nie będzie pełny”



Niepełnosprawny, lecz sprawny

Problemem osób z niepełnosprawnością intelektualną jest nie tylko ich stan zdrowia, ale również sposób w jaki są traktowani i postrzegani przez społeczeństwo

Bohaterem tego artykułu jest Grzegorz, który od samego urodzenia ma to szczęście, że trafia w swoim życiu na wspierających ludzi. Na każdym etapie swojego życia spotyka osoby, które pomagają mu we właściwym wykorzystaniu jego umiejętności i wspierają go w każdej sytuacji. Pierwsze kroki w swojej rehabilitacji stawiał w Ośrodku Wczesnej Interwencji przy ulicy Piłkowskiej w Warszawie, gdzie spotkał się z kadrami pełną optymizmu i wiary w swoją pracę. Różne formy intensywnej rehabilitacji, troska oraz opieka, z jaką się spotkał jako małe dziecko, bardzo mu pomogły w przełamywaniu różnych ograniczeń, odczuwanych lęków i obaw w nieznanym miejscu i otoczeniu.

Integracja w przedszkolu i szkole

Gdy zaczął uczęszczać do Przedszkola Integracyjnego nr 5 im. Misia Uszatka w Legionowie, ujawnił się jego talent muzyczny i wziął udział w I Mazowieckim Festiwalu Integracyjnym. Kolejnym etapem w edukacji była klasa integracyjna w Szkole Podstawowej nr 1 w Legionowie, gdzie spotkał się z bardzo dobrym przyjęciem przez rówieśników, nauczycieli oraz pracowników szkoły. Przebywając wśród zdrowych kolegów próbował im dorównać, co świetnie wpływało na jego silną motywację. Dodatkowo uczył się języka angielskiego, a ze względu na bardzo dobrą pamięć, nie sprawiało mu to żadnych trudności. Uczęszczał również na zajęcia z hipoterapii oraz pływania. Brał też udział w zawodach pływackich dla osób z niepełnosprawnościami.

Następnie w Powiatowym Zespole Szkół i Placówek Specjalnych w Legionowie mógł nie tylko się uczyć, ale także rozwijać swoje zainteresowania, w tym grę na pianinie oraz śpiew. Jednocześnie trenował tenis ziemny i taekwondo. Treningi te przyniosły efekty, w 2016 roku zdobył I miejsce w VIII Technicznych Mistrzostwach Polski w Taekwondo Olimpijskim w kategorii osób z niepełnosprawnościami. Po tych mistrzostwach został powołany do kadry Polski w Taekwondo Olimpijskim.

Występy teatralne

Przez wszystkie te lata Grześ brał udział w przedsięwzięciach organizowanych przez Koło Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski przy TPD w Legionowie. Jako harcerz został zastępowym 7 Drużyny Harcerskiej Nieprzetartego Szlaku „Czarne Stopy” oraz zapalonym turystą posiadającym obecnie sporą kolekcję odznak turystycznych. Z kolei jako uczestnik Warsztatu Terapii Zajęciowej św. Rity w Legionowie ujawnił swój talent aktorski, występując w Grupie Teatralnej „Wkręcenie” w takich sztukach jak „Księżniczka Burgunda” Witolda Gombrowicza, „Męczeństwo Piotra Oheya” Sławomira Mrożka, w filmie „Rejs” i wielu innych.

Sukcesy w sporcie

Pomimo ograniczeń wynikających z własnej niepełnosprawności Grześ jest przykładem osoby, która wbrew wielu

przeciwnościom losu realizuje swoje liczne oraz ciekawe pasje. Nadal z powodzeniem trenuje pływanie, tenis, taekwondo, zdobywając liczne medale na zawodach krajowych. To wszystko osiągnął własną, ciężką i konsekwentną pracą. Nie byłoby to możliwe, gdyby nie pomoc organizacji, stowarzyszeń, kół działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz ludzi dobrej woli, których wokół Grzesia jest sporo. Panuje przekonanie, że osoba niepełnosprawna jest mniej sprawna, ale czy na pewno? Grześ jest tego zaprzeczeniem.

Emil Jakóbiak
TPD w Legionowie



Pasowanie Grzegorza na zastępowego w harcerstwie

Uroczysta Gala z nagrodami

Edukacja finansowa jest bardzo potrzebna dzieciom i młodzieży. TalentowiSKO wychodzi naprzeciw tej potrzebie, opracowując programy dotyczące gospodarowania pieniędzmi i zasad przedsiębiorczości, skierowane do szkół podstawowych i ponadpodstawowych

Już po raz dwunasty, 12 czerwca br. w Warszawie, odbyła się Gala Finałowa programu TalentowiSKO, podczas której zostały ogłoszone nagrody za najlepsze prace. Laureaci konkursów regionalnych i konkursu krajowego przeżywali ogromne emocje w oczekiwaniu na nagrody.

Sala wypełniona była po brzegi, organizatorzy przynieśli dodatkowe krzesła, aby wszyscy mogli wygodnie się ulokować. Wśród obecnych byli nauczyciele, szkolni opiekunowie SKO, dyrektorzy szkół, przedstawiciele banków spółdzielczych. Uroczystość finałowa zaczęła się od wygłoszonych przez **Krzysztofa**

Kokota, wiceprezesa Zarządu Banku BPS, serdecznego powitania i gratulacji dla zwycięzców konkursów. Wiele ciepłych słów do uczestników konkursów i ich opiekunów skierowali także inni przedstawiciele Banku oraz członkowie Komisji Konkursowych, którzy oceniali nadesłane projekty. Z dużą uwagą wysłuchano również krótkiej informacji o celach i przebiegu tegorocznej edycji oraz o warunkach przystąpienia do konkursów. Następnie zaprezentowane zostały, przyjęte z zaciekawieniem i uznaniem, krótkie animacje, czyli filmiki, które były relacją o podjętych przez uczniów inicjatywach i innowacyjnych projektach.

W konkursach uczestniczyli uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Młodszy uczniowie mogli się wykazać w konkursie „Spółdzielnia dobrych serc”, a uczniowie szkół

ponadpodstawowych realizowali swoje pomysły w konkursie „Inkubator szkolnych biznesów”. Uczniowie wraz z nauczycielami i opiekunami przyjechali do Warszawy na uroczystą Galę często z odległych stron Polski, niektórzy wystąpili w strojach regionalnych, co dodało koloru uroczystości.

W tegorocznej edycji „Spółdzielnia dobrych serc” wzięło udział 7 tysięcy uczniów z 82 szkół podstawowych, a w konkursie „Inkubator szkolnych

biznesów” uczestniczyło 83 uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Organizatorzy nie kryli dumy z tego, że proponowany program, a zwłaszcza ogłoszony po raz pier-

wszy konkurs skierowany do młodszych uczniów, spotkał się z bardzo dobrym przyjęciem. Wiceprezes Zarządu Banku BPS **Krzysztof Kokot**, gratulując zwycięskich miejsc laureatom konkursów regionalnych i konkursu krajowego podkreślił, że *umiejętne zarządzanie finansami to jedna z kluczowych kompetencji, która z pewnością zapoczątkuje w przyszłości. Jednak równie piękne – a może nawet piękniejsze – jest niesienie pomocy innym. Projekty przygotowane w ramach konkursu „Spółdzielnia dobrych serc” udowodniły, jak wielką empatią i wrażliwością potrafią wykazać się młodzi ludzie, i to napawa nas ogromną dumą. Cieszy mnie ogromnie – dodał – że program, taki jak TalentowiSKO, inspirował i angażuje młode pokolenie. Dzięki tym młodym ludziom, my dorośli, związani z bankowością spółdzielczą, mamy szansę*

TALENTOWISKO
Banków Spółdzielczych



Fot. Bank BPS

Gala TalentowiSKO 2025 - laureaci



Uczestnicy na uroczystej Gali TalentowiSKO 2025

przekazywać kolejnym pokoleniom wartości, które łączą w sobie przedsiębiorczość z odpowiedzialnością społeczną. Będziemy kontynuowali nasz program w następnych latach, jest on dobrze odbierany w szkołach.

Z kolei **Monika Strzelecka**, główny specjalista ds. marketingu i promocji w Banku Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej, jedna z osób oceniająca prace nadesłane do komisji konkursowych, mówiła o ogromnym zaangażowaniu uczniów w konkursie „Spółdzielnia dobrych serc” oraz o niezwyklej kreatywności w konkursie „Inkubator szkolnych biznesów”, jak również o wysokim poziomie prac uczestników programu. Powiedziała, że *zwłaszcza udział w konkursie „Spółdzielnia dobrych serc” już od najmłodszych lat sprzyja zdobyciu wiedzy o finansach, zaszczepieniu w dzieciach zmysłu przedsiębiorczości, rozwojowi empatii, wspiera również gotowość niesienia pomocy potrzebującym jej najbardziej. Jednocześnie jest to atrakcyjna forma nauki z nagrodami dla szkół i nauczycieli. - Atrakcyjną formą nauki dla uczniów szkół ponadpodstawowych – podkreśliła - jest także „Inkubator szkolnych biznesów”. Udział w tym konkursie zachęca młodzież do podjęcia roli przedsiębiorców, opracowania pomysłów na biznes, uczy kreatywności, umiejętności potrzebnych w prezentowaniu się w różnych sytuacjach w życiu zawodowym np. podczas rozmowy kwalifikacyjnej, przybliża rozumienie takich pojęć jak: wolny rynek, spółka, jednoosobowa działalność gospodarcza, biznesplan.*

Za zdobycie zwycięskich miejsc w konkursach regionalnych i na szczeblu krajowym wręczane były, wzorem poprzednich lat, nagrody finansowe, dyplomy i drobne upominki. Po części oficjalnej i obiedzie laureaci udali się na warsztaty fotograficzne do Kinoteki znajdującej się w warszawskim Pałacu Kultury i Nauki, gdzie poznali historię fotografii, różne techniki wykonywania zdjęć, mogli także spróbować samodzielnie wywołać odbitki fotografii.

Zainteresowanie programem TalentowiSKO nie ogranicza się do samej szkoły, lecz angażuje rodziców, dziadków, kolegów, którzy dopingują dzieci, dodają energii do wykonywania konkursowych zadań. Niewątpliwie kontakty te są korzystne również dla środowiska lokalnego. O docenianiu programu świadczy wsparcie Kuratoriów Oświaty, ale także Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, którego przedstawiciele uczestniczą w pracach komisji konkursowych.

Program TalentowiSKO powstał z myślą o rozszerzeniu działań, które przez wiele lat prowadziły Banki Spółdzielcze w ramach Szkolnych Kas Oszczędności (SKO). Celem jest edukacja dzieci i młodzieży w obszarze finansów, przedsię-

biorczości i oszczędzania. Wiele uwagi poświęca się rozwijaniu talentów i promowaniu pozytywnego myślenia o pieniądzu, ich zarabianiu i wydawaniu. Aby zgłosić szkołę do uczestnictwa w programie, należy nawiązać kontakt z najbliższym Bankiem Spółdzielczym. Ważne, że wszystkie szkoły mogą wziąć udział w programie edukacyjnym Banków Spółdzielczych z Grupy BPS, skierowanym do uczniów z całej Polski. Pomocą dla nauczycieli w przygotowaniu uczniów do konkursu są materiały dydaktyczne i scenariusze zajęć dla różnych grup wiekowych, opracowane przez doświadczonych metodyków.

Serdecznie gratulujemy laureatom konkursów, nauczycielom zachęcającym uczniów do udziału w programie TalentowiSKO oraz Bankom Spółdzielczym tego przedsięwzięcia, bardzo ważnego dla rozwoju talentów dzieci i młodzieży w dziedzinie ekonomii, ale także w kształtowaniu postaw społecznych.

Irena Malanowska

Szczegółowe informacje o konkursie, warunkach do spełnienia i przyznanych nagrodach są dostępne na stronie www.talentowisko.pl

Pepco pomaga

Zajęcia rozwijające zainteresowania i pasje twórcze u dzieci w placówkach Towarzystwa Przyjaciół Dzieci to program, który - jak sama nazwa wskazuje - ma na celu inspirowanie podopiecznych do podejmowania ciekawych zajęć, zachęcanie do kreatywności i dzięki temu również rozwój osobowości. Program trwa nieprzerwanie od 2017 roku i jest w pełni finansowany przez firmę Pepco. Zajęcia odbywają się obecnie w ponad 50 placówkach TPD w całej Polsce, rozpoczynają się w październiku i trwają do czerwca; rocznie uczestniczy w nich 1000 dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym 10-14 lat. W ramach stacjonarnych zajęć organizowane są tematyczne warsztaty grupowe: sportowe, muzyczne, plastyczne, krawieckie czy rękodzielnicze.

Uczestnicy programu Pepco odnoszą wiele korzyści, mając ciekawie zorganizowany czas pod okiem wychowawców oraz specjalistów np. plastyków czy zaprzyjaźnionych muzyków i innych osób. Efektem realizacji programu jest dla dzieci i młodzieży wzbogacanie ich umiejętności i odkrywanie talentów, jak również pomoc w rozwoju, co w okresie dorastania jest bardzo ważne. Można tu wymienić rezultaty takie jak: wzmocnienie poczucia własnej wartości i pewności siebie; poprawę funkcjonowania społecznego i funkcjonowania w grupie; doskonalenie sprawności fizycznej; nabywanie umiejętności wartościowego spędzania wolnego czasu; poszerzanie wiedzy z różnych obszarów tematycznych.

Kontynuacją całorocznych zajęć jest program „Lato w mieście” w formie stacjonarnych zajęć dla dzieci i młodzieży w placówkach TPD w okresie wakacyjnym oraz udział w wyjazdowych bezpłatnych koloniach letnich.

Agnieszka Zasępa-Janik

Wołanie o pomoc

*W przeciwdziałaniu krzywdzie dzieci i udzielaniu wsparcia w ich dramatach
ważną rolę odgrywa Telefon i czat zaufania Towarzystwa Przyjaciół Dzieci 800119119.pl*

Przemoc wobec dzieci to jedno z najpoważniejszych naruszeń praw człowieka, które pozostawia trwałe piętno na psychice, wpływa na rozwój dziecka i jego przyszłość. Choć coraz częściej mówi się o potrzebie przeciwdziałania przemocy, nadal wiele przypadków tych krzywd pozostaje niewidocznych dla społeczeństwa, jest zamkniętych w murach domów, szkół czy środowisk rówieśniczych. W Polsce ważną rolę w ochronie dzieci odgrywa Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, które prowadzi telefon i czat zaufania dla dzieci i młodzieży. To bezpieczna przestrzeń, w której młodzi ludzie mogą znaleźć wsparcie, zrozumienie i realną pomoc.

Warto przyjrzeć się różnym formom przemocy, z jakimi zgłaszają się dzieci i młodzież do zespołu telefonu zaufania 800119119.pl oraz statystikom interwencji podejmowanych przez specjalistów TPD. W 2024 roku zespół ten odnotował liczne przypadki, które rzucają światło na skalę problemu, sygnalizując potrzebę dalszych działań profilaktycznych oraz pomocowych.

Ratunek dla dzieci w kryzysie

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci od lat angażuje się w ochronę praw dzieci oraz zapewnianie im wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych. Jednym z najważniejszych projektów organizacji jest bezpłatny *Telefon i czat zaufania dla dzieci i młodzieży 800119119.pl*. To kanał pierwszego kontaktu, do którego może zgłosić się każde dziecko potrzebujące pomocy - bez względu na miejsce zamieszkania, wiek, pochodzenie czy status społeczny.

Zespół wykwalifikowanych psychologów codziennie udziela pomocy dzieciom i młodzieży, które doświadczają przemocy lub zaniedbania, są zastraszane, zagubione czy przytłoczone problemami, mają myśli samobójcze. Każde zgłoszenie jest traktowane poważnie, a interwencje są podejmowane szybko i profesjonalnie. W 2024 roku zespół telefonu 800119119.pl interweniował w wielu trudnych przypadkach. Statystyki jasno pokazują, że przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem powszechnym i złożonym - obejmuje zarówno przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, jak i cyberprzemoc.

Przemoc fizyczna - najczęstsza forma zgłoszeń

Wśród interwencji zespołu 800119119.pl najwięcej, bo aż **99 przypadków**, dotyczyło przemocy fizycznej. Obejmuje ona bicie, szarpanie, popychanie, ciągnięcie za włosy, podduszanie, rzucanie w dziecko różnymi przedmiotami, a także inne formy naruszenia nietykalności cielesnej dziecka. W wielu przypadkach sprawcami są najbliżsi - rodzice lub opiekunowie - co dodatkowo pogłębia traumę dziecka i utrudnia podjęcie działań. Dzieci zgłaszające przemoc fizyczną



często opowiadają o lęku, wstydzie i bezsilności. Boją się mówić, ponieważ obawiają się odwetu lub rozbicia swojej rodziny, którą mimo wszystko kochają. Dzięki anonimowości i zaufaniu, jakie zapewniają czat i telefon **800 119 119.pl**, dzieci mają szansę po raz pierwszy bezpiecznie opowiedzieć swoją historię. Specjaliści TPD nie tylko wysłuchują, ale też podejmują działania: zawiadamiają odpowiednie służby i oferują wsparcie psychologiczne.

Przemoc psychiczna – niewidzialne rany

Przemoc psychiczna dotknęła **13 dzieci** zgłaszających się w 2024 roku. Ten rodzaj przemocy jest szczególnie trudny do wykrycia, ponieważ nie pozostawia widocznych, fizycznych śladów. Obejmuje ona wyzyskiwanie, zastraszanie, ośmieszanie, ciągłe krytykowanie, groźby, co powoduje obniżanie poczucia własnej wartości oraz izolację emocjonalną. Dzieci, które doświadczają przemocy psychicznej, często zmagają się z depresją, lękami, zaburzeniami odżywiania i samookaleczeniami. Czują się nieważne, niekochane i nikomu niepotrzebne. Telefon i czat zaufania TPD dają im przestrzeń, by nazwać swoje niemiłe i trudne doświadczenia oraz zrozumieć, że to, co je spotyka, nie jest normą.

Przemoc seksualna – trauma dzieciństwa

Zespół 800119119.pl interweniował również w przypadku **50 zgłoszeń** dotyczących przemocy seksualnej. Dzieci, które doświadczają wykorzystania seksualnego, cierpią z powodu głębokiego wstydu, traumy i często nie wiedzą, jak przerwać milczenie. Wiele z nich przez długi czas nie zdaje sobie sprawy, że są ofiarami, zwłaszcza jeśli sprawca jest bliską osobą. Czat i telefon zaufania oferują im możliwość anonimowego ujawnienia sytuacji i uzyskania pierwszego wsparcia. Zespół TPD nie tylko wspiera emocjonalnie, ale też koordynuje pomoc z odpowiednimi instytucjami - policją, sądami, prokuraturami i ośrodkami pomocy społecznej.

Zaniedbanie – ukryta forma przemocy

W 2024 roku zespół odnotował **8 przypadków** zaniedbania bez występowania innych form przemocy. To sytuacje, w których dzieci są pozostawiane same sobie, nie otrzymują odpowiedniego wyżywienia, opieki medycznej, edukacyjnej czy emocjonalnej. Zaniedbanie często dotyczy dzieci z rodzin z problemami uzależnień, ubóstwa lub przemocy domowej. Najczęściej jednak w zespole 800119119.pl mamy do czynienia z zaniedbaniami dotyczącymi zdrowia psychicznego dzieci: z zignorowaniem bądź wręcz odmową zapewnienia dziecku opieki psychologicznej i/lub psychiatrycznej. TPD podejmuje działania w przypadkach, gdy zaniedbanie doprowadziło u dziecka do kryzysu zagrażającego jego życiu.

Pamiętajmy, że choć trudniejsze do zidentyfikowania niż przemoc fizyczna, skutki zaniedbania są równie poważne - mogą prowadzić do zaburzeń rozwoju, problemów psychicznych i społecznych oraz chronicznego stresu.

Kryzysy psychiczne – alarmujące sygnały

Szczególnie niepokojące są następujące dane dotyczące kryzysów psychicznych wśród dzieci i młodzieży:

- **6 dzieci** miało zamiary samobójcze na najbliższe dni,
- **22 dzieci** podjęło próbę samobójczą i w jej trakcie skontaktowało się z TPD,
- **26 przypadków** dotyczyło bezpośredniego zagrożenia zdrowia (np. wyrzucenie dziecka z domu czy przypadki dzieci, które nie chciały odebrać sobie życia, ale ich cierpienie było tak duże, a ich stan na tyle niestabilny, że potrzebna była natychmiastowa pomoc).

Telefon zaufania i czat w liczbach

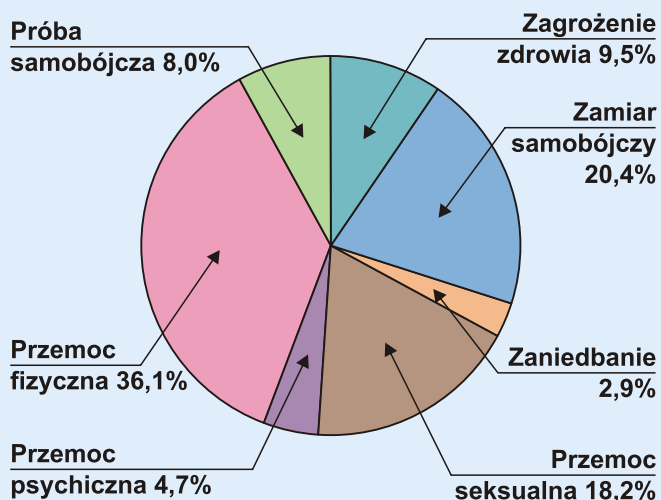
3700 odebranych telefonów. Tyle razy zadzwoniłście do nas, by porozmawiać w zaufaniu z psychologiem. Najczęściej rozmawialiśmy o trudnych relacjach z rodzicami i przyjaciółmi, zdrowiu psychicznym, stresie, szkole lub przemocy domowej.

25000 odebranych czatów. Tyle odebraliśmy od Was rozmów na czacie zaufania z psychologiem, od kiedy działamy. Rozmawialiśmy o wszystkim: relacjach, lęku, depresji, samookaleczeniu, trudnościach emocjonalnych oraz przemocy.

600 przypadków wsparcia na miejscu. Tyle razy poprosiliście nas o wsparcie w miejscu Waszego zamieszkania. Większość udzielonej pomocy dotyczyła przemocy domowej lub seksualnej.

Potrzebujesz pomocy? Powiedz nam o tym! Zastanowimy się wspólnie, jak ją dla Ciebie zorganizować.

Statystyka interwencji podjętych w 2024 r. przez zespół 800119119.pl



Te liczby świadczą o głębokim kryzysie psychicznym, z jakim mierzy się młode pokolenie. Wiele dzieci nie znajduje zrozumienia w swoim otoczeniu, czuje się samotnych, odrzuconych, pozbawionych nadziei. W takich momentach czat i telefon zaufania bywają ostatnią deską ratunku, miejscem, gdzie młody człowiek nie zostanie oceniony, tylko wysłuchany i otoczony troską.

Potrzeba dalszych działań

Statystyki zgłoszeń do telefonu i czatu 800119119.pl w 2024 roku pokazują jasno, że problem przemocy wobec dzieci i młodzieży w Polsce jest poważny i wielowymiarowy. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, poprzez działanie *Telefonu i czatu zaufania*, odgrywa niezwykle istotną rolę w systemie ochrony dzieci i młodzieży w Polsce:

- **zapewnia natychmiastową pomoc oraz wsparcie emocjonalne,**
- **podejmuje konkretne interwencje w przypadkach zagrożenia zdrowia lub życia,**
- **umożliwia dzieciom bezpieczne opowiedzenie o swoich różnorodnych trudnościach i problemach,**
- **współpracuje z instytucjami publicznymi w zakresie ochrony dzieci.**

Ala to nie wystarczy. Potrzebne są szeroko zakrojone działania systemowe – większe finansowanie programów wsparcia, szkolenia dla nauczycieli i pracowników socjalnych, wzmocnienie ochrony prawnej dzieci, promocja zdrowia psychicznego oraz zmiana społecznej świadomości na temat przemocy i jej konsekwencji.

Dziecko, które doświadcza przemocy, nie jest w stanie samo się obronić. Potrzebują dorosłych: empatycznych, uważnych i odpowiedzialnych, którzy uwierzą, zareagują i wesprą. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci poprzez działanie telefonu i czatu 800119119.pl codziennie dowodzi, że pomoc jest możliwa, a każde dziecko zasługuje na bezpieczeństwo, szacunek i miłość.

Nie bądźmy obojętni. Słuchajmy. Reagujmy. Pomagajmy.

Marta Kwiatek
TPD

Docenić moc czytania bajek

Coraz częściej bajkoterapia jest tematem badań naukowych oraz publikacji, także książkowych, o korzyściach wychowawczych, jakie czytanie bajek przynosi dzieciom i młodzieży

Każdy rodzic z pewnością pamięta moment, w którym po ciężkim dniu pracy wraca do domu, a dzieci, zamiast dać chwilę odpoczynku, domagają się wieczornej bajki. Nie ma rady, bajka musi być i już, więc zmęczony rodzic siada i zaczyna czytać, przeważnie na dobranoc, gdy dziecko już leży w łóżeczku. Często dziecko prosi o określoną bajkę, którą już zna, ale ją lubi, a może też chce posłuchać kojącego głosu mamy czy taty. Bajki przenoszą maluchy do wymagowanego świata pełnego księżniczek, smoków, rycerzy i cudownych zdarzeń w dalekich krajach, a każda próba przeinaczenia czy skrócenia opowieści spotyka się z niezadowolaniem ze strony dziecka, więc rodzic spełnia jego życzenie.

Nie tylko na dobranoc

Nie wszyscy doceniają moc czytania bajek i to nie tylko na dobranoc. Nie wszyscy też spotkali się z terminem bajkoterapii. Jak się okazuje bowiem, bajki nie muszą być tylko i wyłącznie dla maluchów. Doskonale sprawdzają się w przypadku starszych dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym także z niepełnosprawnością intelektualną i innymi jej postaciami. Te ostatnie to bajki terapeutyczne, dzielące się na różne rodzaje zależnie od tego, jaką funkcję spełniają i jak oddziałują na dziecko czy nawet dorosłego słuchacza lub czytelnika. Na przykład bajki relaksacyjne pomagają się rozluźnić i odprężyć. W bajkach psychoedukacyjnych bohater przeżywa podobne trudności co czytelnik, początkowo nie wie co ma zrobić, jak poradzić sobie z napotkanym problemem i emocjami, ale ostatecznie zawsze znajduje rozwiązanie i wychodzi z trudnej sytuacji. Dzięki nim czytelnik ma szansę nabyć nowe doświadczenia i poznać odpowiednie wzory zachowań.



Fot. Archiwum TPD Szczecin

Przedszkole TPD "Słoneczko" w Wysokiej Kamieńskiej

Są też bajki psychoterapeutyczne, które pomagają poradzić sobie z różnego rodzaju lękami, niepowodzeniami, negatywnymi emocjami, ale także sprzyjają nabywaniu pozytywnych uczuć, pomagają budować swoją pewność siebie. Czytanie wszystkich wspomnianych bajek jest korzystne zarówno dla dzieci, jak i dorosłych, ale szczególne znaczenie ma dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, które nieraz mają trudności z poradzeniem sobie z negatywnymi emocjami, z myśleniem przyczynowo-skutkowym czy z różnego rodzaju codziennymi niełatwymi potrzebami. Bajkoterapia pomaga im wejść w świat, który jest bezpieczny, w świat, w którym dzieją się podobne sytuacje do tych, które spotykają ich w życiu.

Bajki wspomagają rozwój dziecka

Korzyści płynących z bajkoterapii jest o wiele więcej. Bajkoterapia motywuje do działania, pokazuje, że nawet w najtrudniejszych momentach jest światło w tunelu. Bajki to nie tylko opowieści, które przenoszą nas do świata pełnego kolorów, niezwykłych bohaterów. To cenny pomocnik w sytuacjach, kiedy potrzebne jest lepsze zrozumienie swoich problemów, uczuć, w budowaniu swojej samooceny. Ale też pomocne w chwilach, gdy wszystko zaczyna nas przerastać i jedyne czego potrzebujemy to chwila oddechu. Wpływ bajek na słuchacza i czytelnika jest możliwy dzięki mechanizmom psychologicznym takim, jak: oddziaływanie na wyobraźnię, odczulanie (odwrażliwianie) celem zmniejszenia lub wyeliminowania lęku u dziecka, wzmocnienie pozytywne lub negatywne wpływające na zmianę zachowania, przyswajanie wiedzy, a także możliwość kontroli swojego zachowania.

Aby bajkoterapia była skuteczna, zaczynamy od czytania w miejscu, które jest przytulne i zachęcające do relaksu. Przy czym ważne jest zwrócenie uwagi na modulację, ton głosu, tempo mówienia, częsty kontakt wzrokowy z odbiorcą bajki, ale także pokazywanie dzieciom ilustracji w książce. Istotne jest też omówienie przeczytanej bajki, zadawanie pytań dotyczących usłyszanych treści, oczywiście jeśli dziecko nie zasnęło w trakcie czytania. Jeśli nie śpi i dzieciom starszym warto zadać pytania odnoszące się do bohatera bajki, jego przyjaciół, miejsca akcji. Nie pomijajmy pytań związanych z emocjami i przeżyciami bohaterów. Poszukiwanie odpowiedzi na zadane pytania rozwija umiejętności stanowiące fundament rozwoju poznawczego, językowego i społecznego, rozwija zdolność myślenia kreatywnego i krytycznego, rozwiązywania problemów, naukę nowych słów, wyrażania swoich myśli i przekazywania pomysłów w sposób zrozumiały dla innych, pobudza ciekawość, ćwiczy pamięć inne ważne życiowe funkcje. W ramach bajkoterapii powinno

się również organizować zabawy, do których terapeuta zaprasza dziecko, ale podążając za jego pomysłami na zabawę i wplatając do niej treści, które dziecko ma zapamiętać i sobie przyswoić.

Bajkoterapia jest cennym uzupełnieniem działań psychologiczno-pedagogicznych, wspomagając wszechstronny rozwój dziecka i młodego człowieka; kształtowanie odpowiednich postaw, kompetencji, norm społecznych oraz wartości. Zakres tematyki bajek terapeutycznych jest przeogromny: poczynając od lęków po relacje z rówieśnikami, rodzicami, nauczycielami, stresami, a na niskiej samoocenie kończąc. Aby osiągnąć zamierzone rezultaty, ważne jest dopasowanie bajki do danej grupy uczestników: ich wieku, emocji, osobowości i sytuacji, która może być dla nich trudna. Równie istotna jest treść bajki, na przykład występujący w niej bohater zmagający się z podobnymi problemami co dziecko, znane miejsce – szkoła, dom, park, obszernie opisy emocji bohaterów oraz pozytywne (szczęśliwe) zakończenie.

Bajkoterapia to metoda, która może być stosowana zarówno przez rodziców jak i specjalistów. Dobór bajek i sposobu terapii warto skonsultować z psychologiem lub pedagogiem. Czytanie bajek to inwestycja w przyszłość dziecka i młodego człowieka. Najlepsze efekty przynosi, gdy jest regularnie stosowana.

Edyta Mróz
Oligofrenopedagog

Literatura: Bautsz-Sontag, A. (2015). *Literatura w terapii*. Katowice: Wyd. UŚ; Brett, D. (2013). *Bajki, które leczą*. Przeł. M. Trzebiatowska. Cz. I-II. Sopot: GWP; Molicka, M. (2002b). *Bajkoterapia. O lękach dzieci i nowej metodzie terapii*. Poznań: Media Rodzina; Wnyk, J. (2004). *O bajkoterapii*. „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, 9, s. 57–58; Zawadzka, E., Rawa-Kochanowska, A. (2015). *Magiczny świat baśni i bajek. Metafory i symbole w procesie wspomagania dziecka w rozwoju*. Warszawa: Difin.



Oferta wydawnictwa Media Rodzina

Przedszkola Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w regionie zachodniopomorskim

W strukturach zachodniopomorskiego TPD dzieci mają zapewnioną opiekę i edukację w 41 przedszkolach znajdujących się małych miejscowościach, przeważnie w środowisku wiejskim. Korzysta z nich prawie 900 dzieci. Dostęp do tych placówek oznacza dla maluchów przebywanie wśród innych dzieci, co przekłada się na umiejętność nawiązywania kontaktów, wspólne działania, takie jak przygotowywanie przedstawień, wycieczki do ciekawych miejsc, są zajęcia rozwijające kreatywność i zdolności manualne np. lepienie z gliny różnych przedmiotów, a także rysowanie i malowanie, co pobudza wyobraźnię i uczy posługiwania się kredkami i farbami. W sumie dzieci są dobrze przygotowane do nauki szkolnej, a rodzice mogą spokojnie pracować, a przy okazji korzystać z poradnictwa pedagogicznego czy psychologicznego. Przykładów ciekawych zajęć, organizowanych przez świetnie wykwalifikowane wychowawczynie, nie brakuje.

W przedszkolu TPD w Wapnicy dzieci poznały różne instrumenty muzyczne i nuty zapisane na pięciolinii. Dowiedziały się wielu szczegółów o komponowaniu muzyki, następnie same układały krótkie utwory i stworzyły własną orkiestrę.

Odbywają się także zajęcia upamiętniające ważne rocznice np. obchody 3 Maja, dzięki którym dzieci dowiedziały się, czym jest Konstytucja i kiedy została po raz pierwszy uchwalona. Dzieci przygotowały na tę okazję inscenizację o prawach i obowiązkach każdego dziecka oraz o tym, że Konstytucja to najważniejsza książka, w której zawarte są przepisy i ważne postanowienia dotyczące każdego Polaka.



Wycieczka do remizy Straży Pożarnej.

W przedszkolu TPD w Chwarstnicy uczczono Międzynarodowy Dzień Strażaka wycieczką do remizy strażackiej, aby poznać pracę strażaków i ich rolę w udzielaniu pomocy ludziom zagrożonym pożarem. Podczas spotkania w remizie dzieci mogły obejrzeć wóz i sprzęt strażacki, wysłuchały ciekawej pogadanki o tym, co robić w trudnych sytuacjach.

W przedszkolu TPD w Darżu Koło Gospodyń Wiejskich zorganizowało warsztaty mydlarskie, podczas których dzieci tworzyły mydełka o różnych kształtach, wybierały pachnące olejki, kolory i dodatki, dowiedziały się także sporo o znaczeniu higieny, a nawet higienie. Zajęcia pokazały dzieciom, jak trzeba współpracować, aby osiągnąć dobre rezultaty.

Opracowała **Irena Malanowska**

Dobre miejsce dla dzieci

Początki naszej placówki, działającej od 2019 roku, nie były łatwe, ponieważ było to coś nowego dla lokalnej społeczności. Szybko jednak zyskaliśmy uznanie i przychyłność zarówno dzieci, jak też rodziców i opiekunów. Do tego sukcesu przyczyniła się wychowawczyni **Dagmara Miłek-Lubczyńska**, dzięki której na zajęcia przychodzi dużo dzieci, często z różnych środowisk.

Po powrocie ze szkoły dzieci najpierw odrabiają lekcje. Wychowawca pomaga im w trudniejszych zadaniach, tłumaczy niezrozumiałe treści, lecz nigdy nie wyręcza. Następnie jest czas na zajęcia plastyczne, techniczne, taneczne, muzyczne, sportowe, kulinarne czy socjoterapeutyczne, podczas których podopieczni często odkrywają swoje uzdolnienia i talenty. Lubiane są również gry planszowe.

W 2020 r. w Placówce Wsparcia Dziennego w Sulinie rozpoczął się projekt pn. „Nie ma jak w domu”, którego głównym założeniem było objęcie pomocą 10 rodzin w kryzysie lub przeżywających trudności wychowawcze. Anna Kwiatkowska, pedagog rodzinny i kierownik Placówek Wsparcia Dziennego w gminie Marianowo, razem z wychowawcą zorganizowały wsparcie psychologiczne, terapeutyczne oraz pomoc dla rodzin w trudnościach dnia codziennego. Ciekawe i ważne były zajęcia dla dzieci pod nazwą „Aflatoun - wybierz przyszłość”, których celem było, aby uczestnicy dowiedzieli się o swoich prawach i obowiązkach, uczyli się umiejętności życiowych np. jak być dobrymi obywatelami, zarządzania swoimi finansami, oszczędzania, zasad współpracy z innymi młodymi ludźmi ze swojej społeczności i dorosłymi mieszkańcami. Po zakończeniu dwuletniego projektu rodziny wspólnie z wychowawcą i pedagogiem rodzinnym wyjechały na wycieczki do Bydgoszczy i Dziwnowa, gdzie mogły wraz ze swoimi najbliższymi spędzić czas, który jest tak ważny, aby w rodzinie budować pozytywne relacje, szacunek i zaufanie. Jesteśmy otwarci także na inne inicjatywy, takie jak kampania „Dzieciństwo bez przemocy” oraz tematy związane z niewłaściwymi treściami w internecie.

Inny projekt finansowany przez firmę Pepco, który realizujemy od 2023 r. to „Zajęcia rozwijające pasje i zainteresowania u dzieci i młodzieży”. Nasi podopieczni, dzięki udziałowi w projekcie, uczestniczą w nauce tańca, śpiewu, w warsztatach teatralnych, filmowych, fotograficznych, mają zajęcia z rękodzieła artystycznego, takich jak: warsztaty ceramiczne, sportowe, kulinarne czy artystyczno-rękodzielnicze.



Fot. Placówka TPD w Sulinie

Zajęcia kulinarne w Placówce TPD w Sulinie

Kontynuacją projektu była bezpłatna kolonia letnia w Serocku, podczas której dzieci zwiedziły Warszawę, zobaczyły Centrum Nauki Kopernik, Mini City, gmach Sejmu oraz inne atrakcyjne i zabytkowe miejsca. Odwiedziły także siedzibę Kulczyk Foundation, gdzie - biorąc udział w warsztatach kulinarnych - zapoznały się z zasadami zdrowego żywienia. Dla wielu dzieci były to pierwsze wakacje z dala od rodziny. Z kolei na miejscu w Sulinie odbyła się wakacyjna akcja „Lato w mieście z Pepco i TPD”.

Wiele wydarzeń organizujemy dzięki współpracy z Urzędem Gminy w Marianowie, Kołem Gospodyń Wiejskich, Sołtysiem, Ochotniczą Strażą Pożarną, czy Moto Stargard. Dzieci uczą się udzielania pierwszej pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach, są pikniki rodzinne, przedstawienia z okazji Dnia Babci i Dziadka, Dnia Seniora, Mikołajki, Andrzejkki itd. W ramach integracji z innymi placówkami wychowankowie z wychowawcą odwiedzają je podczas wycieczek rowerowych lub spacerów. Efektem są międzygminne konkursy, w których dzieci występują w przedstawieniach, śpiewie czy tańcu, zdobywając nagrody ufundowane przez gminy.

Anna Kwiatkowska
Kierownik placówki TPD w Sulinie

**Przyjaciel
Dziecka**

Adres redakcji: Zarząd Główny TPD ul. Krakowskie Przedmieście 6
00-325 Warszawa; tel.: 22 827 78 44, tel./fax: 22 826 08 74
Wydawca: Zarząd Główny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci
Druk: „Poligraf”

Redakcja: Irena Malanowska - redaktor naczelna, Cezary Maruszak - redakcja graficzno-techniczna, Rafał Klim - fotoreporter.

Rada Redakcyjna: Grzegorz Piestrak (przewodniczący), Józef Bogdaszewski, Monika Jagodzińska, Kazimierz Pleśniak, Zygmunt Pyszkowski, Jolanta Szklarska, Henryk Zabrocki.

Nakład: 1000 egz.

Warunki przyjmowania tekstów do druku.

Redakcja przyjmuje teksty napisane na komputerze. Artykuł prosimy przelać pocztą elektroniczną na adres e-mail:
i.malanowska@tpd.org.pl

Redakcja nie zwraca nadesłanych materiałów i zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów oraz innych formalnych zmian w treści artykułów.

Dzień Dziecka 2025 w Legnicy

Wspólne obchody Towarzystwa Przyjaciół Dzieci z Collegium Witelona



Zajęcia dzieci i młodzieży z TPD Łączna oraz Tomaszów Mazowiecki w pracowni Kulczyk Foundation Żółty Talerz w Warszawie



Czytaj wywiad na str. 17

Fot. Rafał Klim



Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Al. Jana Pawła II 13, 00-828 Warszawa

Tel.: 22 50 55 500

**Numer dofinansowany ze środków
Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**